

Міністерство освіти і науки України

**Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського**

Кафедра фінансів та обліку

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

Студентка Ющук Ірина Олексіївна
Спеціальність 071 «Облік і
оподаткування»
Навчально-науковий інститут
економіки, управління та
природокористування
Науковий керівник: Пилипенко
Ольга Олегівна, к.е.н., доцент
Національна шкала _____
Кількість балів _____ Оцінка:
ECTS

КИЇВ – 2024

АНОТАЦІЯ

Ющук І.О. Облік, аналіз і контроль витрат виробництва

У магістерській роботі досліджено теоретичні основи, сучасні методи та підходи до обліку, аналізу і контролю витрат виробництва на підприємствах. Актуальність теми визначається необхідністю впровадження новітніх підходів для оптимізації витрат з метою підвищення рентабельності та конкурентоспроможності підприємств.

У роботі розглянуто основні поняття витрат, їх класифікацію та методи обліку. Проаналізовано практичні аспекти обліку та контролю витрат на прикладі підприємства «Укртехмед Інновейшн», проведено аналіз витрат за 2021–2023 роки. На основі проведеного аналізу розроблено рекомендації щодо вдосконалення системи управлінського обліку витрат та контролю виробничих процесів, а також запропоновано заходи для оптимізації витрат через впровадження інформаційних технологій.

Ключові слова: облік витрат, аналіз витрат, контроль витрат, управлінський облік, автоматизація процесів, рентабельність, оптимізація витрат.

S U M M A R Y

Yushchuk I. O. Accounting, Analysis, and Control of Production Expenses

The master's thesis explores the theoretical foundations, modern methods, and approaches to accounting, analysis, and control of production expenses at enterprises. The relevance of the topic is determined by the need to implement innovative approaches for expense optimization to enhance the profitability and competitiveness of enterprises.

The thesis examines the key concepts of expenses, their classification, and accounting methods. Practical aspects of expense accounting and control are analyzed based on the example of the enterprise "Ukrtekhmed Innovation," including an analysis of expenses for the years 2021-2023. Based on the analysis, recommendations were developed for improving the system of management accounting and expense control in production processes, along with proposals for optimizing expenses through the implementation of information technologies.

Keywords: expense accounting, expense analysis, expense control, management accounting, process automation, profitability, expense optimization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА.....	9
1.1. Сутність витрат виробництва та їх класифікація.....	9
1.2. Методи обліку витрат виробництва.....	16
1.3. Особливості формування собівартості продукції.....	22
1.4. Контроль витрат виробництва: завдання, методи та інструменти.....	27
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО НА ПІДПРИЄМСТВІ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН».....	33
2.1. Аналіз витрат на виробництво на підприємстві за 2021-2023 роки.....	33
2.2. Організація бухгалтерського обліку та контролю витрат на підприємстві.....	43
2.3. Використання сучасних інформаційних технологій для обліку витрат.....	56
Висновки до розділу 2.....	64
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО НА ПІДПРИЄМСТВІ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН».....	66
3.1. Шляхи вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю витрат на підприємстві.....	66
3.2. Впровадження системи управлінського обліку для підвищення ефективності контролю витрат.....	73
3.3. Оптимізація витрат через автоматизацію облікових процесів.....	81
3.4. Запровадження новітніх методів аналізу та контролю витрат на підприємстві.....	86
Висновки до розділу 3.....	93
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102
ДОДАТКИ.....	110

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Формування та розвиток ринкової інфраструктури в Україні суттєво змінюють економічні, інформаційні та правові умови функціонування підприємств, а також саму суть їх господарської діяльності. Будь-яке підприємство, що розпочинає виробничий процес або планує його розширення, повинно бути впевненим у його рентабельності.

Оцінка ефективності діяльності підприємства можлива через порівняння витрат та результатів. Без проведення такого аналізу можливі помилки у виборі економічної стратегії підприємства, прийнятті важливих управлінських рішень, визначенні оптимальних обсягів виробництва та встановленні цін на продукцію.

Основним фінансовим результатом діяльності підприємства є прибуток, який є не лише основою, але й джерелом ресурсів для його подальшого розвитку. Підвищити прибутковість можна шляхом збільшення обсягів виробництва або підвищення цін на продукцію. Однак такі кроки не завжди можливі чи доцільні. Тому в умовах економічних обмежень зниження витрат стає ключовим фактором для покращення фінансових результатів.

Правильно організований облік витрат підвищує роль бухгалтерського обліку як основного інструменту отримання достовірної інформації для прийняття обґрунтованих економічних рішень. Це сприяє мінімізації ризиків у виробничо-господарській діяльності підприємства, оптимізації податкових зобов'язань, складанню балансу, звітів про фінансові результати та іншої фінансової звітності.

Актуальність теми пов'язана з необхідністю оптимізації виробничих витрат для забезпечення фінансової стабільності підприємств. Це особливо важливо для виробничих компаній, де витрати на матеріали, енергоносії та заробітну плату складають значну частину собівартості продукції.

Впровадження сучасних методів обліку та контролю витрат є ключовим інструментом для прийняття ефективних управлінських рішень.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблема формування виробничих витрат, їх обліку та аналізу присвячені праці таких вчених: П. Й. Атамаса, Ф. Ф. Бутинця, М. Д. Врублевського, С. Ф. Голова, І. Є. Давидовича, В. А. Дерія, З.-М. В. Задорожного, О., Л. В. Нападовської, М. С. Пушкара, Н. В. Савицької, Н. П. Скригун, М. І. Скрипник, В. В. Сопка, В. Я. Фаріона, А. В. Череп та ін.

Метою дослідження є проведення аналізу наявних методів обліку витрат, оцінка їх результативності та розробка рекомендацій для покращення системи контролю виробничих витрат.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі **завдання**:

1. Дослідити теоретичні основи обліку та аналізу виробничих витрат.
2. Оцінити ефективність існуючих методів обліку витрат у виробничому процесі.
3. Провести аналіз практичного досвіду контролю витрат на прикладі ТОВ «Укртехмед Інновейшн»
4. Розробити рекомендації для вдосконалення процесів обліку та контролю виробничих витрат.

Об'єктом дослідження є система обліку та контролю витрат на виробничому підприємстві ТОВ «Укртехмед Інновейшн», а **предметом** – методи обліку, аналізу та контролю витрат, а також їх ефективність у контексті підвищення рентабельності виробництва.

Методи дослідження. Методологічною основою цього дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Серед ключових методів можна виділити такі: історичний метод, який використовувався для дослідження еволюції поняття «витрати» в бухгалтерському обліку; методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції – для розкриття наукових підходів до трактування поняття «витрати»; табличний та

графічний методи використовувалися для візуалізації результатів дослідження; узагальнення, конкретизація та наукове абстрагування допомогли сформулювати наукові висновки.

Інформаційною базою дослідження слугували праці вітчизняних і закордонних учених, присвячені обліку та аналізу витрат на виробництво, нормативно-правові акти України, фінансова звітність медичного підприємства ТОВ «Укртехмед Інновейшн» 2021-2023рр., інтернет-публікації.

Наукова новизна роботи полягає у розробці рекомендацій для оптимізації процесів обліку та контролю витрат, базуючись на аналізі практичної діяльності конкретного підприємства. Практична значущість полягає в можливості застосування отриманих результатів для покращення систем управління витратами на інших підприємствах.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження корисно використати в діяльності підприємств, бухгалтерам в їх повсякденній роботі та прийнятті управлінських рішень з метою вдосконалення системи обліку, аналізу та контролю витрат підприємства.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення та результати магістерської роботи доповідались на міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-практичні засади управління, економіки та природокористування: аспекти реінтеграції Криму в господарський комплекс України» (Київ, ТНУ, 2024) та опубліковані у збірнику конференції.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

1.1. Сутність витрат виробництва та їх класифікація

Ефективне управління виробничими витратами є однією з основних передумов для забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах сучасної ринкової економіки. Постійне зростання цін на ресурси, посилення конкуренції як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках, а також необхідність швидкої адаптації до технологічних змін змушують підприємства впроваджувати ефективні системи обліку, аналізу та контролю витрат. В умовах глобальної економічної нестабільності правильне управління витратами сприяє не лише зниженню собівартості продукції, але й підвищенню рентабельності та прибутковості компанії.

У процесі виробництва відбувається споживання різних ресурсів, більшість з яких закупається на ринку і має певну вартісну форму. Однак деякі ресурси витрачаються без прямої оплати, як, наприклад, вода з криниці, яка для багатьох є природним ресурсом, доступним безкоштовно. Таким чином, витрати — це не лише споживання ресурсів, але й їх ринкова вартість. У спрощеному вигляді витрати представляють собою грошове вираження використаних виробничих ресурсів, завдяки чому відбуваються виробництво та реалізація продукції [16].

Існує кілька підходів до аналізу витрат у виробництві.

По-перше, з точки зору загального суспільного виробництва, витрати поділяються на витрати суспільства в цілому та витрати його первинних ланок — підприємств. З позиції суспільного виробництва витратами вважаються ті, що відображені у вартості кінцевої продукції.

Витрати підприємства на виробництво є важливим компонентом процесу відтворення на рівні первинної ланки. Вони включають витрати на всі ресурси, спожиті підприємством для виготовлення продукції.

По-друге, на рівні підприємства існують два основні підходи до визначення виробничих витрат: бухгалтерський і економічний. В економічних дослідженнях особлива увага приділяється економічним витратам, тоді як у господарській практиці важливе значення мають бухгалтерські витрати. Саме бухгалтерські витрати закріплені в законодавстві, зокрема в законах про податок на прибуток підприємств.

У межах цієї теми витрати виробництва розглядаються як категорія мікроекономіки.

При з'ясуванні сутності витрат важливо враховувати, що їх існування в економіці зумовлене рідкістю ресурсів і можливістю їх альтернативного використання. Якщо для виробництва певного товару використовуються конкретні ресурси, це означає, що ці ресурси вже не можуть бути застосовані для виготовлення інших товарів. Витрати в економіці пов'язані з відмовою від можливості виробництва альтернативних товарів і послуг.

Таким чином, витрати, які необхідно враховувати при ухваленні економічних рішень, завжди є альтернативними витратами, тобто альтернативною вартістю (цінністю) ресурсів за найдоцільнішого варіанту їх використання. Витрати на оплату ресурсів, як правило, здійснюються в грошовій формі і часто називаються економічними витратами (табл. 1.1) [15].

Економісти вважають витратами всі платежі — як явні, так і неявні, — необхідні для залучення ресурсів до конкретного виду діяльності.

Виплати фірми, що пов'язані з виробництвом продукції або наданням послуг, можуть бути класифіковані як зовнішні або внутрішні.

Зовнішні витрати — це плата постачальникам ресурсів (праці, сировини, енергії тощо), які не є власністю підприємства. Однак фірма також може використовувати ресурси, що належать їй.

Таблиця 1.1.

Визначення економічних витрат

Джерело	Визначення
Класична економічна теорія	Економічні витрати – це витрати, що відображають вартість ресурсів, які використовуються для виробництва товарів і послуг.
Маржиналістський підхід	Економічні витрати – це альтернативна вартість, що виникає через вибір певного варіанта використання ресурсів.
Бухгалтерський підхід	Економічні витрати включають прямі та непрямі витрати, що пов'язані з виробничою діяльністю підприємства.
Менеджмент і контроль витрат	Економічні витрати – це усі грошові та негрошові витрати, необхідні для досягнення конкретного економічного результату.
Інвестиційна діяльність	Економічні витрати – це вартість інвестиційних ресурсів, вкладених у розвиток проекту або бізнесу.
Суспільна економіка	Економічні витрати – це сукупність ресурсів, що витрачаються суспільством для задоволення потреб його членів.
Міжнародні стандарти	Економічні витрати – це всі витрати, які враховують фактичні витрати та втрачені можливості, пов'язані з вибором.
Мікроекономіка	Економічні витрати – це грошовий вираз витрат виробника на ресурси, які потрібні для виготовлення товарів чи послуг.
Масштаб підприємства	Економічні витрати – це загальні витрати, які відображають структуру собівартості продукції на різних рівнях виробництва.

Використання будь-якого ресурсу супроводжується певними витратами, незалежно від того, кому він належить. Хоча власні ресурси підприємства не оплачуються, вони все одно мають вартість. З точки зору економічної доцільності власні ресурси підпорядковуються загальним закономірностям альтернативності використання.

Таким чином, витрати на власні ресурси, які використовуються самостійно підприємством, є внутрішніми витратами [20].

Крім того, як було зазначено, до економічних витрат належить нормальний прибуток — мінімальна винагорода, необхідна для підтримки підприємницького таланту в межах даного підприємства. Якщо ця мінімальна винагорода не буде забезпечена, підприємець може переорієнтувати свої зусилля на інший вид діяльності, перейти в іншу сферу або навіть відмовитися від підприємництва на користь отримання заробітної плати.

Виходячи з вищесказаного, можна дати кількісне визначення витрат виробництва або економічних витрат.

Економічні витрати — це сума зовнішніх і внутрішніх витрат, до яких входить також нормальний прибуток, необхідних для залучення та утримання ресурсів у межах певного напрямку діяльності.

Постійні і змінні витрати. Виробництво вимагає не лише праці, землі та капіталу, але й часу. Наприклад, трубопровід не можна збудувати за одну ніч. Щоб пояснити роль часу у виробництві та витратах, важливо розрізнити три різні часові періоди [14].

Таблиця 1.2.

Постійні і змінні витрати

Категорія витрат	Приклади витрат	Характеристика
Постійні витрати		
Оренда приміщень	Плата за оренду виробничих або офісних приміщень.	Не залежить від обсягів виробництва, фіксована щомісячна сума.
Заробітна плата адміністративного персоналу	Оплата праці керівників, бухгалтерів, ІТ-фахівців, які працюють незалежно від кількості виготовленої продукції.	Фіксована сума, що не змінюється зі зміною обсягів виробництва.
Амортизація обладнання	Витрати, пов'язані зі зношенням медичного обладнання.	Розраховується за встановленими нормами і є стабільною протягом періоду експлуатації.
Страховання	Витрати на страхування приміщень, обладнання або персоналу.	Фіксована щорічна або щомісячна сума.
Ліцензії та дозволи	Плата за отримання ліцензій на медичну діяльність.	Фіксовані витрати, що не залежать від обсягів роботи підприємства.
Змінні витрати		
Сировина та матеріали	Витрати на закупівлю медичних компонентів, сировини для виробництва ліків, розчинів тощо.	Зростають зі збільшенням обсягів виробництва.
Заробітна плата виробничого персоналу	Оплата праці працівників, які залучені до безпосереднього виготовлення медичної продукції.	Залежить від обсягів виготовленої продукції та відпрацьованого часу.
Енергоносії	Витрати на електроенергію, газ, воду для роботи обладнання, що використовується у виробництві.	Прямо пропорційні до обсягів виробничих операцій.
Транспортні витрати	Витрати на доставку сировини або транспортування готової продукції.	Змінюються залежно від обсягу перевезень.
Пакувальні матеріали	Витрати на упаковку лікарських засобів, медичних товарів.	Прямо залежать від кількості виробленої продукції.

Миттєвий період визначається як такий проміжок часу, який є настільки коротким, що виробничий процес залишається незмінним. Короткостроковий період — це час, протягом якого підприємства можуть адаптувати виробництво, змінюючи змінні фактори, такі як матеріали і праця, але не можуть змінювати постійні фактори, такі як основний капітал.

Довгостроковий період, в свою чергу, є проміжком часу, достатнім для того, щоб усі фактори виробництва, включаючи основний капітал, могли бути адаптовані до вимог ринку.

В економічній теорії короткостроковий період використовується для визначення постійних, змінних і граничних витрат.

Постійні витрати (ПВ) — це витрати, які не залежать від зміни обсягу продукції. До постійних витрат підприємств відносяться такі витрати, як орендна плата, амортизація основного капіталу, страхові внески та витрати на утримання управлінського персоналу. Постійні витрати необхідно оплачувати навіть у разі, якщо продукція не виробляється взагалі.

Змінні витрати (ЗВ) — це витрати, які у короткостроковому періоді змінюються в залежності від обсягу продукції. Змінні витрати включають витрати на сировину, заробітну плату, паливо та інші витрати, які не є постійними.

Валові витрати (ВВ) є сукупністю постійних і змінних витрат. За означенням завжди $ВВ = ПВ + ЗВ$.

Поділ витрат на постійні та змінні має значне значення для аналізу діяльності підприємства, особливо під час ухвалення рішень щодо скорочення обсягів виробництва або навіть закриття підприємства в умовах збитковості [15].

Аналіз динаміки змінних витрат є важливим для визначення оптимальних обсягів випуску продукції. Змінні витрати, а отже, й валові витрати, зростають зі збільшенням обсягів виробництва, тоді як постійні витрати залишаються незмінними. В результаті, витрати на одиницю продукції

зменшуються до певної межі, після якої витрати починають зростати. Ця межа відома як граничні витрати.

Граничні витрати (ГВ) є одним із ключових понять у політичній економії. Вони визначають додаткові витрати, які виникають при виробництві однієї додаткової одиниці продукції. Граничні витрати допомагають підприємствам оцінити ефективність виробництва, а також приймати обґрунтовані рішення щодо обсягів випуску та ціноутворення.

Граничні витрати виробництва — це додаткові витрати на виробництво однієї додаткової одиниці обсягу продукції:

$$ГВ = \frac{\Delta BV}{\Delta q} \quad (1.1)$$

Закон спадної віддачі стверджує, що витрати на виробництво будь-якого продукту залежать не лише від цін на необхідні ресурси, а й від технології, тобто від кількості ресурсів, необхідних для виробництва. Протягом короткострокового періоду підприємство може змінювати обсяг виробництва шляхом комбінації кількості змінних ресурсів з фіксованими потужностями [45].

Так, із кожною новою одиницею витрат праці приріст продукції стає меншим, якщо інші фактори виробництва залишаються незмінними. Відповідно до закону спадної віддачі, продуктивність кожної додаткової одиниці фактора виробництва зменшується, коли кількість цього фактора зростає, а інші фактори залишаються сталими.

Дія закону спадної віддачі пояснює динаміку граничних витрат. Взаємозв'язок між законами продуктивності та кривими витрат полягає в тому, що у короткостроковому періоді, коли фактори виробництва, такі як капітал, залишаються сталими, віддача від змінних факторів спочатку зростає, а потім починає знижуватися.

Таким чином, криві граничних витрат спочатку зменшуються, а потім зростають, у міру того, як віддача від змінних факторів починає знижуватися.

Середні витрати — це витрати на одиницю продукції, які визначаються шляхом ділення валових витрат на обсяг виробленої продукції. При цьому валові витрати є сумою постійних і змінних витрат. Таким чином, середні витрати можна виразити за формулою:

$$CB = \frac{BB}{q} \quad (1.2)$$

Цей показник дозволяє оцінити витрати на виробництво одиниці продукції і є важливим для аналізу ефективності виробничої діяльності.

Середні постійні витрати — це постійні витрати, поділені на обсяг випуску продукції. Аналогічно, розраховуються і середні змінні витрати. Варто зазначити, що валові середні витрати безпосередньо залежать від середніх постійних і середніх змінних витрат.

Середні витрати мають велике значення для підприємця, оскільки дозволяють визначити, при якому обсязі виробництва витрати на одиницю продукції будуть мінімальними. Порівнюючи середні валові витрати з ціною продукції, можна оцінити ступінь прибутковості виробництва.

Кількісне вимірювання витрат на виробництво продукції на рівні первинної ланки (підприємства, фірми) здійснюється за допомогою широко використовуваної в науці та господарській практиці економічної категорії собівартість, що обчислюється у грошовій формі.

Собівартість — це грошове вираження витрат підприємства на виробництво продукції, яке відображає витрати на засоби виробництва і заробітну плату [21].

Фактично, собівартість є синонімом бухгалтерських витрат. Кожна країна має законодавче регулювання структурних елементів собівартості, включаючи норми та методи амортизації, ставки відрахувань на соціальні та інші потреби тощо.

Собівартість є важливим індикатором умов і стану виробництва на підприємстві та є одним з основних оперативних показників його

господарської діяльності. Товаровиробник завжди прагне максимально раціонально використовувати ресурси з метою зменшення собівартості, збільшення обсягів виробництва та підвищення прибутковості на цій основі.

Таким чином, витрати на виробництво є ключовим елементом економічної діяльності підприємства. Вони включають як явні, так і неявні складові, що відображають всі ресурси, залучені у виробничий процес. Економічні витрати охоплюють як прямі витрати на оплату ресурсів, так і неявні витрати, що пов'язані з альтернативними можливостями використання ресурсів. Розуміння та управління витратами є важливим для підвищення ефективності підприємства і забезпечення його стабільності на ринку.

1.2. Методи обліку витрат виробництва

Облік витрат на виробництво є однією з найважливіших складових системи управління підприємством. Основне завдання обліку витрат полягає в точному визначенні собівартості продукції, оцінці ефективності використання ресурсів та забезпеченні фінансової прозорості діяльності компанії. Сучасні методи обліку витрат на виробництво дозволяють гнучко адаптуватися до специфіки різних виробничих процесів і галузей, забезпечуючи достовірність даних для прийняття управлінських рішень. У цьому розділі розглянемо основні методи обліку витрат виробництва з урахуванням їх застосування через бухгалтерські рахунки.

Методи обліку витрат виробництва — це сукупність прийомів і процедур, які використовуються для систематичного збору, обробки та узагальнення інформації про витрати, пов'язані з виробничою діяльністю підприємства. Основна мета таких методів полягає у точному визначенні собівартості продукції, контроль за витратами та забезпечення управління ефективністю виробничих процесів (табл. 1.3) [22].

Таблиця 1.3.

Методи обліку витрат виробництва

Назва методу	Визначення	Бухгалтерські рахунки
Нормативний метод обліку витрат	Нормативний метод обліку витрат є одним із найпоширеніших у промислових підприємствах, де витрати на матеріали, працю та інші ресурси заздалегідь визначаються на підставі встановлених норм. У цьому методі кожен вид ресурсів має свою нормативну величину, що дозволяє підприємству контролювати фактичні витрати і швидко виявляти відхилення.	Рахунок 23 «Виробництво» Рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» Рахунок 80 «Матеріальні витрати» Рахунок 83 «Амортизація»
Попередільний метод обліку витрат	Попередільний метод обліку витрат використовується на підприємствах, де виробництво організовано за етапами (переділами). Цей метод застосовується у безперервному або серійному виробництві, де процеси переходять з одного переділу на інший.	Рахунок 23 «Виробництво» Рахунок 25 «Напівфабрикати» Рахунок 91 «Загальновиробничі витрати»
Позаказний метод обліку витрат	Позаказний метод обліку витрат використовується на підприємствах, де виробляється продукція на індивідуальне замовлення або за короткими серіями. Витрати на виробництво накопичуються за кожним окремим замовленням, що дозволяє точно визначати собівартість кожного замовлення або партії продукції.	Рахунок 23 «Виробництво» Рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів» Рахунок 91 «Загальновиробничі витрати»
Стандарт-костинг (Standard Expenseing)	Метод стандарт-костинг базується на використанні стандартних витрат, які визначаються на підставі планових нормативів витрат на кожен вид	Рахунок 23 «Виробництво»

	продукції. Цей метод дозволяє здійснювати контроль за відхиленнями фактичних витрат від стандартних.	Рахунок 91 «Загальновиробничі витрати»
Директ-костинг (Direct Expensing)	Метод директ-костинг передбачає облік тільки змінних витрат, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції. Постійні витрати обліковуються окремо та списуються на фінансові результати звітного періоду.	Рахунок 23 «Виробництво» Рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» Рахунок 79 «Фінансові результати»
Маржинальний метод обліку витрат	Маржинальний метод обліку витрат ґрунтується на розрахунку маржинального доходу — різниці між виручкою від реалізації продукції та змінними витратами. Цей метод дозволяє визначити, наскільки прибутковий кожен вид продукції, оскільки маржинальний дохід покриває постійні витрати та створює прибуток.	Рахунок 23 «Виробництво» Рахунок 79 «Фінансові результати»

Під час застосування нормативного методу, витрати матеріалів, праці та інших ресурсів порівнюються з фактичними витратами. Результати такого порівняння дозволяють оцінити ефективність виробничого процесу, виявляти та аналізувати причини відхилень від норм. Наприклад, якщо фактичні витрати матеріалів перевищують нормативні, це може свідчити про перевитрати ресурсів, що потребує додаткового аналізу та коригування [38].

У попередньому методі витрати групуються за окремими технологічними етапами або переділами. Наприклад, на підприємстві, що виготовляє медичні вироби, перший переділ може включати виготовлення хірургічної нитки, другий – її обробку, а третій – намотку. Кожен переділ має власні витрати, які включають витрати на матеріали, амортизацію обладнання,

заробітну плату працівників тощо. Після завершення переділу витрати на виробництво переносяться на наступний етап (переділ), аж до отримання готової продукції.

У позаказному методі кожне замовлення має власну калькуляцію витрат. Наприклад, якщо підприємство виконує замовлення на виробництво голок, витрати на матеріали, заробітну плату працівників та амортизацію обладнання враховуються за кожним окремим замовленням. Це дозволяє точно визначати собівартість виготовлення кожного предмету меблів [44].

Перевагою стандарт-костингу є можливість швидко аналізувати відхилення фактичних витрат від встановлених стандартів. Наприклад, якщо на виробництво одиниці продукції передбачено витратити 1000 грн, а фактичні витрати становлять 1200 грн, відхилення в 200 грн можна аналізувати для виявлення причин і можливих шляхів оптимізації.

Метод директ-костинг дозволяє точно визначати вплив обсягу виробництва на змінні витрати. Це дає змогу аналізувати, як змінюється собівартість одиниці продукції при збільшенні або зменшенні обсягів виробництва. Постійні витрати (наприклад, оренда або заробітна плата керівників) не враховуються в розрахунках собівартості продукції, що спрощує аналіз короткострокових рішень.

Маржинальний метод дозволяє швидко оцінювати, як зміна обсягів виробництва впливає на прибутковість підприємства. Наприклад, при збільшенні обсягів виробництва змінні витрати зростають, але маржинальний дохід зростає ще більше, що дозволяє підприємству покривати постійні витрати і отримувати прибуток.

Завершальний етап обліку витрат на виробництво полягає в зведеному обліку або узагальненні витрат за статтями калькуляції, елементами, цехами та видами виробів (замовлень), а також видами послуг. Узагальнення витрат виконується в певній послідовності на основі зведених даних, отриманих у результаті оброблення первинних документів [48].

У процесі розв'язання задач з обліку витрат на виробництво використовуються такі дані:

- Нарахування амортизаційних відрахувань за кодами виробничих витрат (облік основних засобів).
 - Витрати матеріальних цінностей на виробництво (облік виробничих запасів).
 - Нарахування заробітної плати за кореспондуючими рахунками (облік праці та її оплати).
 - Нарахування страхових внесків (облік праці та її оплати).
 - Утримання із заробітної плати в частині віднесення на виробничі рахунки (облік праці та її оплати).
 - Дані про витрати, віднесені на виробничі рахунки за розрахунковими операціями (облік фінансово-розрахункових операцій).
 - Прибуткування готової продукції на складах за фактичною собівартістю (облік готової продукції, її відвантаження та реалізації).
 - Розподіл позавиробничих витрат (облік готової продукції, її відвантаження та реалізації).
 - Кількість виготовленої продукції за видами (облік готової продукції, її відвантаження та реалізації).
 - Витрати на виробництво (зведений облік та складання звітності).
 - Фактичні витрати на капітальний ремонт (зведений облік та складання звітності).
 - Інформація про закриття виробничих рахунків (зведений облік та складання звітності).
- З управлінської інформаційної системи підприємства надходять: [63]
- Планова собівартість окремих виробів (підсистема управління техніко-економічним плануванням).

- Ціни на готову продукцію (підсистема управління техніко-економічним плануванням).
- Нормативна калькуляція виробу (підсистема управління техніко-економічним плануванням).
- Інформація про незавершене виробництво (підсистема оперативного управління основним виробництвом).
- Кількість виготовлених виробів (підсистема оперативного управління основним виробництвом).
- Випуск однорідної продукції (підсистема управління допоміжним виробництвом).
- Пробіг транспортних засобів (підсистема управління допоміжним виробництвом).
- Інформація про брак (підсистема управління якістю продукції).
- Кошториси на різні витрати (підсистема управління фінансами).
- Фінансовий план (підсистема управління фінансами).
- Норми витрат (підсистема управління технічною підготовкою виробництва).

Організацію та методологію обліку витрат на виробництво регламентують відповідні нормативні документи, що діють в Україні, зокрема [65]:

- Закон України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств»;
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Затрати»;
- Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості будівельно-монтажних робіт;
- Типове положення про склад витрат обігу та порядок їх планування і розподілу в торговельній діяльності;

- Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості;
- Інструкція з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства;
- Інші нормативні документи.

Ці документи визначають правила та вимоги до ведення обліку витрат, що сприяє забезпеченню достовірності фінансової звітності та ефективного управління витратами підприємств [65].

Отже, ефективний облік витрат виробництва є ключовим елементом управління діяльністю підприємства, оскільки він забезпечує детальне розуміння витрат на всіх етапах виробничого процесу. Важливість точного визначення і контролю витрат важко переоцінити, адже це дозволяє підприємству оптимізувати використання ресурсів, знизити витрати і підвищити рентабельність.

Основними методами обліку витрат є нормативний, позамовний, стандартний та інші, які застосовуються залежно від специфіки виробничих процесів. Групування витрат за економічними елементами та статтями калькуляції дозволяє ефективніше управляти витратами та здійснювати їх аналіз. У результаті точний облік витрат є основою для прийняття ефективних управлінських рішень і досягнення фінансової стабільності підприємства.

1.3. Особливості формування собівартості продукції

Формування собівартості продукції на медичному виробництві є складним і багатоаспектним процесом, що вимагає врахування особливостей галузі та специфічних вимог до якості продукції. Відмінності медичного виробництва пов'язані з високими стандартами безпеки, нормативним

регулюванням, значними витратами на дослідження і розробки, а також наявністю контролюючих органів. Нижче розглянемо основні особливості формування собівартості продукції на медичному виробництві (табл. 1.3).

Таблиця 1.3.

Особливості формування собівартості продукції

Особливості формування собівартості продукції	Високі вимоги до якості продукції
	Дослідження і розробки (R&D)
	Спеціалізоване обладнання та технології
	Регуляторні вимоги та сертифікація
	Висока частка ручної праці
	Високі витрати на матеріали та сировину
	Пакування та логістика
	Маркетинг та просування
	Екологічні вимоги

1. Високі вимоги до якості продукції.

Одна з головних особливостей медичного виробництва полягає у надзвичайно високих вимогах до якості продукції. Від медичних товарів, включаючи ліки, медичне обладнання та інші вироби, залежить життя і здоров'я людей. Тому підвищені вимоги до контролю якості продукції та сировини на всіх етапах виробництва є ключовим фактором. Це збільшує витрати на:

- Контроль якості матеріалів і готової продукції.
- Сертифікацію продукції відповідно до міжнародних стандартів.
- Перевірки якості під час виробничого процесу.

Ці заходи суттєво впливають на кінцеву собівартість продукції, оскільки потребують додаткових ресурсів і технологій [57].

2. Дослідження і розробки (R&D)

Медичні вироби, особливо фармацевтичні продукти, вимагають тривалих і дорогих досліджень, тестувань та клінічних випробувань. Розробка нових ліків може тривати від кількох до кількох десятків років, причому інвестиції на кожен етап дуже значні. Собівартість продукції включає:

- Витрати на фундаментальні та прикладні дослідження.
- Проведення лабораторних тестів та клінічних випробувань.
- Отримання патентів і ліцензій на нові продукти.

Витрати на дослідження і розробки можуть становити значну частку загальних витрат компанії, і їхня амортизація включається в собівартість продукції.

3. Спеціалізоване обладнання та технології

Медичне виробництво потребує використання високотехнологічного обладнання для забезпечення стерильності, точності та надійності процесу виготовлення. Це стосується не лише фармацевтичного виробництва, але й виготовлення медичного обладнання та інструментів. [56] Вартість високотехнологічного обладнання значно впливає на собівартість продукції через:

- Високі витрати на закупівлю і обслуговування обладнання.
- Амортизацію основних засобів.
- Спеціалізовану підготовку персоналу для роботи з таким обладнанням.

4. Регуляторні вимоги та сертифікація

Медичне виробництво підлягає суворим державним і міжнародним регуляціям, що спрямовані на забезпечення безпеки продукції. Витрати на виконання цих вимог є суттєвими і впливають на собівартість:

- Витрати на отримання сертифікатів відповідності та ліцензій.
- Регулярні перевірки органів контролю.

- Витрати на впровадження систем управління якістю, таких як GMP (Good Manufacturing Practice) та ISO (наприклад, ISO 13485 для медичних виробів).

5. Висока частка ручної праці

Багато етапів виробництва медичної продукції потребують високого рівня кваліфікації персоналу, особливо в лабораторіях та на виробництві спеціалізованих медичних приладів. Ручна праця, як правило, значно підвищує собівартість виробництва через:

- Високу оплату кваліфікованих спеціалістів (фармацевтів, біотехнологів, інженерів).
- Витрати на навчання та підвищення кваліфікації.
- Забезпечення спеціальних умов праці, включаючи безпеку та гігієну.

6. Високі витрати на матеріали та сировину

Медичне виробництво використовує спеціалізовану, часто імпорتنу сировину високої якості, що відповідає строгим стандартам. Це зумовлює:

- Високі витрати на закупівлю сировини та матеріалів.
- Витрати на транспортування і зберігання сировини в спеціальних умовах.
- Ризики коливань валютних курсів, що можуть впливати на вартість імпоротної сировини.

7. Пакування та логістика

Медична продукція потребує специфічних умов пакування та транспортування, що відповідають вимогам безпеки та збереження якості. Це включає:

- Витрати на спеціалізовану упаковку (стерильну, захисну, герметичну).
- Витрати на зберігання та транспортування продукції в належних умовах (контроль температури, вологості тощо).
- Витрати на спеціалізовану логістику для доставлення продукції до медичних закладів або аптек [13].

8. Маркетинг та просування

Оскільки медична продукція є високоспецифічною, витрати на її маркетинг також відіграють важливу роль у собівартості. Виробники вкладають значні кошти в:

- Просування нових продуктів серед лікарів та медичних установ.
- Участь у спеціалізованих виставках та конференціях.
- Отримання довіри споживачів через клінічні докази ефективності та безпеки продукції.

9. Екологічні вимоги

Медичне виробництво підлягає особливим екологічним вимогам через можливе негативне впливання на навколишнє середовище [34]. Необхідність дотримання екологічних стандартів веде до збільшення витрат на:

- Утилізацію відходів, особливо хімічних і біологічних.
- Використання екологічно безпечних технологій.
- Підтримку та впровадження енергоефективних рішень.

Отож особливості формування собівартості продукції на медичному виробництві відрізняються від інших галузей через високі вимоги до якості, регулювання, інноваційність та необхідність сертифікації продукції. Крім того, витрати на дослідження і розробки, кваліфіковану робочу силу, спеціалізоване обладнання, контроль якості та маркетинг значно впливають на кінцеву собівартість продукції. Успішне управління цими аспектами дозволяє медичним підприємствам залишатися конкурентоспроможними, забезпечуючи при цьому надійну та безпечну продукцію для споживачів.

1.4. Контроль витрат виробництва: завдання, методи та інструменти

Контроль витрат виробництва є важливим елементом управління будь-яким підприємством, оскільки дозволяє ефективно використовувати ресурси, мінімізувати невиробничі витрати та підвищити рентабельність. Контроль витрат передбачає систематичний процес моніторингу, аналізу та оцінки витрат з метою їх оптимізації та забезпечення досягнення запланованих результатів. [53]

1. Завдання контролю витрат виробництва

Контроль витрат на виробництві має кілька ключових завдань, основні з яких включають:

- Забезпечення ефективного використання ресурсів: контроль витрат дозволяє забезпечити раціональне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, що зменшує втрати та збільшує рентабельність підприємства.
- Моніторинг витрат на кожному етапі виробництва: постійний контроль витрат на всіх стадіях виробничого циклу (закупівля сировини, виробництво, складування, транспортування) допомагає виявляти відхилення від планових показників і оперативно коригувати процес.
- Виявлення неефективних витрат: контроль допомагає виявляти нераціональні витрати, які не додають вартості продукту або не підвищують його якість, що дозволяє їх зменшити або повністю ліквідувати.
- Забезпечення відповідності витрат плановим показникам: система контролю допомагає зіставляти фактичні витрати з запланованими бюджетами та нормами, виявляти перевищення витрат і їх причини, що є основою для подальшого коригування діяльності.

- Підвищення конкурентоспроможності продукції: за допомогою контролю витрат підприємства можуть підтримувати конкурентоспроможні ціни на свою продукцію, оптимізуючи витрати на її виготовлення.

2. Методи контролю витрат виробництва

Існує кілька методів контролю витрат виробництва, кожен з яких має свої переваги та недоліки. [91] Залежно від специфіки підприємства і виробничого процесу, вибирають відповідний метод або їх комбінацію:

2.1. Нормативний метод

Цей метод базується на встановленні норм витрат для кожної одиниці продукції або процесу (сировини, матеріалів, праці тощо). Він передбачає порівняння фактичних витрат із затвердженими нормативами і виявлення відхилень. Основні етапи:

- Встановлення норм витрат.
- Вимірювання фактичних витрат.
- Порівняння фактичних витрат із нормативами.
- Аналіз відхилень і пошук причин.

Переваги:

- Чіткість і конкретність показників.
- Легкість виявлення відхилень.

Недоліки:

- Не завжди гнучкий до змін зовнішніх умов.
- Можливість надмірного орієнтування на встановлені норми, що не завжди відповідають реальним умовам. [37]

2.2. Метод "Стандарт-кост" (Standard Expenseing)

Цей метод є різновидом нормативного методу і полягає у порівнянні фактичних витрат із заздалегідь визначеними стандартами або базовими витратами. Стандарти витрат встановлюються на основі попередніх даних або очікувань.

Переваги:

- Оперативний контроль витрат.
- Можливість швидкого реагування на відхилення.

Недоліки:

- Необхідність регулярного перегляду стандартів для їх актуальності.
- Можливе спотворення реальних показників при некоректному встановленні стандартів.

2.3. Порівняльний метод

Метод передбачає порівняння фактичних витрат із витратами за попередні періоди або з витратами аналогічних підприємств (бенчмаркінг). Основна мета — виявлення тенденцій зміни витрат та визначення можливостей для оптимізації [51].

Переваги:

- Дозволяє аналізувати динаміку витрат у часі.
- Дає можливість орієнтуватися на досягнення найкращих практик.

Недоліки:

- Не завжди можливо знайти повністю ідентичні для порівняння підприємства або періоди.
- Вимагає значного обсягу аналітичної роботи.

2.4. Метод аналізу відхилень

Цей метод фокусується на виявленні та аналізі відхилень фактичних витрат від запланованих або нормативних. Він допомагає виявити, які фактори впливають на збільшення витрат і які з них можна контролювати.

Переваги:

- Оперативне виявлення причин відхилень.
- Можливість детального аналізу витрат.

Недоліки:

- Залежність від точності встановлення нормативів.
- Вимагає детального обліку та документування витрат.

2.5. Бюджетний метод

Цей метод передбачає складання бюджету витрат на виробництво на певний період (місяць, квартал, рік) з подальшим контролем його виконання. Після завершення періоду фактичні витрати порівнюються з запланованими, і визначаються причини перевищення або недовикористання бюджету.

Переваги:

- Чітке планування витрат на майбутній період.
- Можливість контролю кожного етапу виробництва.

Недоліки:

- Можливі труднощі в точному прогнозуванні витрат.
- Бюджет може не враховувати зовнішні зміни, які впливають на виробництво.

3. Інструменти контролю витрат виробництва

Контроль витрат виробництва здійснюється за допомогою різних інструментів, які дозволяють моніторити, аналізувати та впливати на витрати в режимі реального часу (табл. 1.4.) [58].

Таблиця 1.4.

Інструменти контролю витрат

Інструменти контролю	Характеристика	Системи
Інформаційні системи управління витратами (ERP-системи)	ERP (Enterprise Resource Planning) системи забезпечують автоматизацію процесу контролю витрат, дозволяючи оперативно отримувати інформацію про стан витрат на кожному етапі виробництва.	<ul style="list-style-type: none"> - Моніторинг витрат у режимі реального часу. - Автоматичний збір даних з різних підрозділів. - Аналітичні звіти про відхилення витрат.
Аналіз показників ефективності (KPI)	Використання KPI для контролю витрат дозволяє оцінювати ефективність витрачання ресурсів та своєчасно виявляти неефективні процеси.	<ul style="list-style-type: none"> - Витрати на одиницю продукції. - Коефіцієнт використання матеріальних ресурсів. - Відсоток відходів від загального обсягу витрат.

Метод "ABC-аналіз" (Activity-Based Expenseing)	ABC-аналіз дозволяє детально аналізувати витрати за видами діяльності, що дозволяє точніше розподіляти накладні витрати і виявляти неефективні процеси.	
Аудит витрат	Періодичні внутрішні або зовнішні аудити витрат є важливим інструментом контролю. Аудит дозволяє виявити порушення або недоліки в управлінні витратами, а також надає рекомендації щодо їх усунення.	

Отже, контроль витрат виробництва є важливою складовою управлінської діяльності підприємства. Він дозволяє забезпечити ефективне використання ресурсів, знизити витрати, збільшити прибуток та підтримати конкурентоспроможність продукції на ринку. Для досягнення цього використовуються різні методи і інструменти контролю, кожен з яких спрямований на своєчасне виявлення відхилень та їх оперативне усунення.

Висновки до розділу 1

1. Витрати на виробництво є ключовим елементом економічної діяльності підприємства. Вони включають як явні, так і неявні складові, що відображають всі ресурси, залучені у виробничий процес. Економічні витрати охоплюють як прямі витрати на оплату ресурсів, так і неявні витрати, що пов'язані з альтернативними можливостями використання ресурсів. Розуміння та управління витратами є важливим для підвищення ефективності підприємства і забезпечення його стабільності на ринку.
2. Ефективний облік витрат виробництва є ключовим елементом управління діяльністю підприємства, оскільки він забезпечує детальне розуміння витрат на всіх етапах виробничого процесу. Важливість точного визначення і контролю витрат важко переоцінити, адже це

- дозволяє підприємству оптимізувати використання ресурсів, знизити витрати і підвищити рентабельність.
3. Основними методами обліку витрат є нормативний, позамовний, стандартний та інші, які застосовуються залежно від специфіки виробничих процесів. Групування витрат за економічними елементами та статтями калькуляції дозволяє ефективніше управляти витратами та здійснювати їх аналіз. У результаті точний облік витрат є основою для прийняття ефективних управлінських рішень і досягнення фінансової стабільності підприємства.
 4. Особливості формування собівартості продукції на медичному виробництві відрізняються від інших галузей через високі вимоги до якості, регулювання, інноваційність та необхідність сертифікації продукції. Крім того, витрати на дослідження і розробки, кваліфіковану робочу силу, спеціалізоване обладнання, контроль якості та маркетинг значно впливають на кінцеву собівартість продукції. Успішне управління цими аспектами дозволяє медичним підприємствам залишатися конкурентоспроможними, забезпечуючи при цьому надійну та безпечну продукцію для споживачів.
 5. Контроль витрат виробництва є важливою складовою управлінської діяльності підприємства. Він дозволяє забезпечити ефективне використання ресурсів, знизити витрати, збільшити прибуток та підтримати конкурентоспроможність продукції на ринку. Для досягнення цього використовуються різні методи і інструменти контролю, кожен з яких спрямований на своєчасне виявлення відхилень та їх оперативне усунення.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО НА ПІДПРИЄМСТВІ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН»

2.1. Аналіз витрат на виробництво на підприємстві за 2021-2023 роки

Основою діяльності компанії «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН» став синтез традиційних та інноваційних технологій, що дав можливість бути на рівні світових стандартів у розробках, виробництві, контролю якості, задоволенню попиту користувачів, та постійному удосконаленню усіх цих процесів.

Освоєння нових ринків і в першу чергу європейського.

Компанії «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН» приділяють значну увагу відстеженню якісних показників та ефективності виробів в операційний, гострий і відновлювальний періоди шляхом проведення моніторингу, анкетування та аналізу статистичних даних клінічних випадків. Це дає змогу оперативно реагувати на потреби медицини, вдосконалювати вже існуючі вироби і розробляти нові.

Весь спектр шовного хірургічного атравматичного матеріалу, включаючи інноваційні універсальні гідрогелеві пов'язки «Арма-гель+», представлені на ринку України компанією ТОВ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН» (ТОВ УТМ ІНН).

Компанія «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН» заснована в квітні 2017 року та в серпні 2017 року отримала всі нормативні документи на право виробництва та застосування шовного хірургічного матеріалу й унікальних інноваційних гідрогелевих пов'язок «АРМА-ГЕЛЬ+» та отримала сертифікат відповідності Технічному регламенту на медичні вироби та Сертифікат системи менеджменту якості ДСТУ ISO 13485.

Створення компанії ТОВ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН» - це подальше розширення та розвиток унікальних розробок ПП «УКРТЕХМЕД», яке створене в січні 1995 року та виготовляє і реалізує медичну продукцію на ринку України. ПП «УКРТЕХМЕД» виступило одним із засновників компанії ТОВ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН». Завдяки тому, що генеральний директор компанії Володимир Тавокін зміг залучити до своєї команди спеціалістів і експертів в області традиційних та інноваційних технологій, ПП «УКРТЕХМЕД» стало основою для подальшої реалізації міжнародних проектів і програм у рамках компанії ТОВ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН» у сфері не тільки медичних виробів, але й широкого спектру виробів для фізичного, психічного, та духовного здоров'я людей, об'єднаних під спільним девізом: «ДАРУЄМ ЕНЕРГІЮ ЖИТТЯ!» [73]

На даному етапі підприємства налагодили випуск і продаж такої продукції:

- Голки атравматичні в широкому асортименті – ТМ «Хатрігл»
- Нитки та стрічки хірургічні широкої номенклатури
- Сітки поліпропіленові медичні стерильні - сітчасті імплантати для відновлювальної хірургії – ТМ «Арма-тура»
- Набори урогінекологічні (стресове нетримання сечі у жінок) – ТМ «Укртехмедслінг»
- Набори гінекологічні (хірургічна реконструкція тазового дна при опущенні органів малого тазу) – ТМ «Пролапскур»
- Універсальний системний комплекс – гідрогелеві пов'язки (протиопікові, кровоспинні, знеболюючі, ранозагоюючі а також насичені різними лікувальними засобами)
- Готується до реєстрації та випуску широка номенклатура косметичних засобів на основі гідрогелю

Усі технологічні процеси виробництва і вироби компанії «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН» патентуються, на вироби оформлюються торгові марки, що відповідають вітчизняним і міжнародним стандартам.

Аналіз загального фінансового стану проводиться на основі фінансової звітності підприємства, який повинен встановити взаємозв'язки між статтями звітності та виявити причини і наслідки загального фінансового стану підприємства ТОВ «Укртехмед Інновейшн» (табл. 2.1).

Так, активи ТОВ «Укртехмед Інновейшн» у 2022 році склали 8 573,8 тис. грн, що на 31,6 % більше, ніж у 2021 році. Це пов'язано з тим, що сума основних засобів у поточному році збільшилась майже вдвічі (з 153,2 тис. грн до 371,7 тис. грн).

Сума необоротних активів ТОВ «Укртехмед Інновейшн» у 2022 році становила 373,5 тис. грн, що на 181,7 тис. більше, ніж у 2021 році. Нематеріальні активи до 2023 року залишаються без змін.

Оборотні активи зросли з 6 325,3 тис. грн до 8 200,3 тис. грн. Найбільшою складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Цей показник найбільш динамічно зростав протягом останніх трьох років. Так, з 2021 по 2023 роки темпи зростання дебіторської заборгованості становили 1 758,6 тис. грн, 1 793,8 тис. грн та 2 981,7 тис. грн відповідно.

Економічний аналіз витрат є важливим інструментом управління підприємством, оскільки він дозволяє отримати узагальнену оцінку ефективності використання ресурсів, виявити можливі резерви для зниження собівартості продукції та збільшення прибутку. Для медичного підприємства, де велика частка витрат припадає на сировину, енергію та робочу силу, такий аналіз має критичне значення.

Основною метою економічного аналізу витрат на медичному підприємстві є оцінка рівня витрат та виявлення можливостей раціонального використання виробничих ресурсів.

Таблиця 2.1

Фінансовий стан підприємства ТОВ «Укртехмед Інновейшн»

Показники	Значення показників			Абсолютне відхилення, грн		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
АКТИВИ							
1. Необоротні активи	191,8	373,5	435,0	181,7	61,5	94,7	16,5
Нематеріальні активи	1,8	1,8	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Основні засоби	153,2	371,7	433,2	218,5	61,5	142,6	16,5
2. Оборотні активи	6 325,3	8 200,3	9 497,0	1875	1296,7	29,6	15,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1 758,6	1 793,8	2 981,7	35,2	1187,9	2,0	66,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками	631,5	412,3	505,3	-219,2	93	-34,7	22,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	89,2	129,3	325,1	40,1	195,8	45,0	151,4
Гроші та їх еквіваленти	98,5	1 465,6	345,5	1367,1	-1120,1	1387,9	-76,4
Інші оборотні активи	41,1	63,2	53,6	22,1	-9,6	53,8	-15,2
Баланс	6 517,1	8 573,8	10 932,0	2056,7	2358,2	31,6	27,5
Показники	Значення показників			Абсолютне відхилення, грн		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
ПАСИВИ							
1. Власний капітал	4 690,6	6 735,0	9 730,6	2044,4	2996,5	43,6	44,5
Зареєстрований (пайовий) капітал	10,0	10,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток	4 680,6	6 725,0	9 720,6	2044,4	2995,6	43,7	44,5
2. Поточні зобов'язання	1 826,5	1 838,8	1 201,4	12,3	-637,4	0,7	-34,7
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1 194,7	1 228,9	942,8	34,2	-286,1	2,9	-23,3
Поточна кредиторська заборгованість у тому числі з податку на прибуток	52,0	23,9	31,8	-28,1	7,9	-54,0	33,1
Інші поточні зобов'язання	579,8	586,0	226,8	6,2	-359,2	1,1	-61,3
Баланс	6 517,1	8 573,8	10 932,0	2056,7	2358,2	31,6	27,5

* Джерело: побудовано автором за даними ТОВ «Укртехмед Інновейшн»

Ефективне управління витратами дозволяє підприємству досягати високих фінансових результатів, знижувати собівартість продукції та підвищувати свою конкурентоспроможність. Аналіз також допомагає керівництву приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення на підставі фактичних даних та прогнозів [6].

Для досягнення мети аналізу витрат на підприємстві використовуються системний, комплексний та кібернетичний підходи.

1. Системний підхід
2. Комплексний підхід
3. Кібернетичний підхід

За допомогою аналізу витрат на медичному підприємстві можна вирішити такі важливі завдання:

1. Оцінка економічної ефективності використання ресурсів.
2. Визначення резервів для зниження собівартості послуг.
3. Підвищення конкурентоспроможності.
4. Планування фінансових результатів.
5. Виявлення відхилень від планових показників.
6. Оцінка впливу інфляційних процесів на витрати.
7. Покращення контролю за витратами.
8. Оцінка рентабельності окремих послуг.
9. Оптимізація витрат на персонал.
10. Забезпечення прозорості фінансової діяльності.

Аналіз витрат сприяє забезпеченню фінансової прозорості підприємства. Це дозволяє вчасно виявляти неефективні витрати, запобігати фінансовим втратам і вдосконалювати управлінські процеси.

Рентабельність є важливим економічним показником, який характеризує рівень прибутковості підприємства або окремих його видів продукції. Це дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів, порівнювати результативність роботи різних підприємств і видів продукції, а також приймати управлінські рішення щодо підвищення прибутковості [12].

Існує багато показників рентабельності, але основна увага у виробничій діяльності зосереджується на тих, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції.

Показниками рентабельності є:

- Рентабельність виготовленої (реалізованої) продукції, тобто рентабельність продаж:

$$R_{Q(P)} = \frac{\Pi}{Q(P)} * 100 \% \quad (2.1)$$

- Рентабельність витрат:

$$R_B = \frac{\Pi}{B} * 100 \% \quad (2.2)$$

$R_{Q(P)}$ – рентабельність продаж;

Π – прибуток від виробництва (реалізації) продукції;

$Q(P)$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

B – витрати (собівартість) на виготовлену (реалізовану продукцію).

Між витратами на 1 грн. продукції і рентабельністю продукції (продаж) існує такий взаємозв'язок:

$$V = \frac{B}{Q} = \frac{Q - \Pi}{Q} = 1 - \frac{\Pi}{Q} \quad (2.3)$$

Звідси:

$$\frac{\Pi}{Q} = 1 - V \quad (2.4)$$

Додаємо аналіз на досліджуваному підприємстві (табл.2.2.).

Таблиця 2.2.

Аналіз витрат на 1 грн. та показників рентабельності ТОВ «Укртехмед
Інновейшн»

	Показник	2021	2022	2023
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3 458,6	5 397,6	8 062,8
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	1 229,4	1 711,4	2 431,7

3.	Адміністративні витрати, тис. грн	591,6	993,3	1 682,9
4.	Витрати на збут, тис. грн	215,4	618,8	578,3
5.	Інші операційні витрати, тис. грн	1 566,6	2 159,6	2 633,2
6.	Повна собівартість реалізованої продукції (р.2+р.3+р.4+р.5), тис. грн.	3603,0	5483,1	7325,9
7.	Прибуток від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт) (р.1-р.6), тис. грн.	-144,4	-85,5	736,9
8.	Витрати на 1 грн. продукції (р.6:р.1)*100, коп.	104,2	101,6	90,9
9.	Рентабельність продажів, % (р.7:р.1)*100	-4,2	-1,6	9,1
10.	Рентабельність витрат, % (р.7:р.6)*100	-4,0	-1,6	10,1

* Джерело: побудовано автором за даними ТОВ «Укртехмед Інновейшн»

Як видно із таблиці чистий дохід підприємства у 2022 році в порівнянні з 2021 роком зріс на 1 939 тис. грн, а в 2023 році в порівнянні з 2022 роком – на 2 665,2 тис. грн.

Собівартість реалізованої продукції в 2022 році зросла на 482 тис. грн. в порівнянні з попереднім роком, а в 2023 році – на 720,3 тис. грн. більше, ніж у 2022р.

Також у 2022 році спостерігається збільшення адміністративних витрат на 401,7 тис. грн. в порівнянні з попереднім роком, а в 2023 році – на 689,6 тис. грн., ніж у 2022 році.

Витрати на збут також збільшуються у 2022 році на 403,4 тис. грн. в порівнянні з 2021 роком, а в 2023 році зменшуються на 40,5 тис. грн. в порівнянні з минулим роком.

Інші операційні витрати збільшуються: у 2022 році на 593 тис. грн., а у 2023 році на 473,6 тис. грн. в порівнянні з минулими роками.

Витрати на 1 грн. продукції під впливом цих факторів у 2022 році зменшилась на 2,6 коп., а у 2023 році – на 10,7 коп.

Прибуток від реалізації продукції у 2022 році збільшився на 58,9 тис. грн., а у 2023 році – 822,7 тис. грн.

Незважаючи на ріст витрат на підприємстві рентабельність продаж у 2022 році збільшилась на 2,6%, у 2023 році – на 10,7%, а рентабельність витрат у 2022 році на 2,4%, а у 2023 році – на 11,7%.

Так як рентабельність витрат характеризує ефективність витрат підприємства, їхню окупність і величину прибутку, що припадає на одиницю витрат, то за методом ланцюгових підстановок проведемо факторний аналіз змін рентабельності витрат (табл.2.3). Для цього застосуємо наступну формулу:

$$R_B = \frac{\Pi}{B} * 100\% \quad (2.5)$$

Таблиця 2.3.

Аналіз рентабельності витрат ТОВ «Укртехмед Інновейшн»

Рік	Взаємодіючі показники (фактори)		Рентабельність витрат, %	Вплив на узагальнюючий показник зміни фактора
	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Повна собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн		
2021	3 458,6	3 603,0	-4,0	-
2022	5 397,6	5 483,1	-1,6	+2,4
2023	8 062,8	7 325,9	10,1	+11,7

* Джерело: побудовано автором за даними ТОВ «Укртехмед Інновейшн»

Загальна зміна рентабельності витрат: $\Delta R_B = 10,1 - (-4,0) = 14,4 \%$

Отже, рентабельність витрат збільшилась на 14,4 %.

На рівень прибутку і надання (реалізації) продукції впливає такий чинник, як зміна показника собівартості продукції (робіт, послуг). [13]

Непланове зниження собівартості реалізованої продукції дозволяє підприємству досягти кількох важливих економічних переваг:

1. Збільшення прибутку.

Зниження собівартості без зниження ціни реалізації продукції безпосередньо призводить до зростання прибутку підприємства. Оскільки

витрати на виробництво зменшуються, а ціна продажу залишається незмінною, підприємство отримує додатковий прибуток на кожну одиницю продукції.

2. Підвищення рентабельності

Непланове зниження собівартості позитивно впливає на показники рентабельності, зокрема на рентабельність продукції та рентабельність продажів. Це відображає більшу ефективність використання ресурсів підприємства і підвищує загальний рівень прибутковості.

3. Підвищення конкурентоспроможності

Зменшення собівартості дозволяє підприємству знизити ціни на свою продукцію або запропонувати додаткові знижки споживачам, не втрачаючи при цьому прибутку. Це сприяє залученню нових клієнтів та зміцненню позицій на ринку.

4. Створення резервів для інвестування

Додатковий прибуток, отриманий за рахунок зниження собівартості, може бути спрямований на інвестиції в розвиток підприємства — модернізацію обладнання, розширення виробництва, покращення якості продукції чи освоєння нових ринків.

5. Підвищення фінансової стійкості

Зниження собівартості дозволяє підприємству підвищити запас фінансової стійкості, оскільки воно має більший прибуток і може накопичувати резерви на випадок непередбачених обставин або ринкових коливань.

6. Можливість зниження цін на продукцію

Зниження собівартості відкриває можливість підприємству зменшити ціни на свою продукцію, що дозволить збільшити обсяги продажу, захопити більшу частку ринку та підвищити загальний дохід. [18]

Для аналізу впливу витрат на 1 грн. реалізованої продукції на собівартість доцільно користуватися аналітичною таблицею 2.4.

Таблиця 2.4.

Аналіз витрат на 1 грн. продукції ТОВ «Укртехмед Інновейшн»

Показники	Рік		
	2021	2022	2023
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3 458,6	5 397,6	8 062,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	1229,4	1711,4	2431,7
Витрати на 1 грн. продукції, коп.	104,2	101,6	90,9

* Джерело: побудовано автором за даними ТОВ «Укртехмед Інновейшн»

Враховуючи дані таблиці можна побачити, що збільшення доходу від реалізації продукції призвело до збільшення собівартості реалізованої продукції.

Зниження витрат на одну гривню продукції є важливим показником успішності роботи підприємства, оскільки воно демонструє ефективність управління витратами, підвищення продуктивності праці, оптимізацію використання ресурсів та впровадження новітніх технологій. Коли витрати на 1 грн продукції знижуються, це свідчить про покращення загальної ефективності роботи підприємства.

Як видно з аналізу, найбільший вплив на збільшення витрат мали витрати на збут та інші операційні витрати. Це може бути пов'язано з витратами на маркетинг, транспортування, рекламу, а також інші витрати, що виникають у процесі реалізації продукції. Збільшення цих витрат може знизити загальний прибуток підприємства, навіть якщо витрати на виробництво скорочуються [19].

Аналіз виробничих витрат на підприємстві доцільно розпочати з аналізу витрат за економічними елементами. Такий підхід дозволяє отримати загальне уявлення про структуру витрат та характер виробничого процесу, хоча і не дає можливості визначити собівартість одиниці продукції безпосередньо.

Таким чином, аналіз витрат є критично важливим інструментом для управління ефективністю підприємства, оскільки дозволяє виявити резерви для зниження собівартості та підвищення прибутковості. Для медичних підприємств, де значна частка витрат припадає на матеріали, енергію та робочу

силу, систематичний підхід до управління витратами сприяє досягненню фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

Основні результати аналізу показують, що попри зростання витрат у 2022-2023 роках, підприємству вдалося покращити рентабельність. Зниження витрат на 1 грн продукції свідчить про ефективне використання ресурсів та управління виробничими процесами. Прибуток зріс завдяки збільшенню доходу від реалізації продукції, що дозволило підприємству не лише забезпечити фінансову стійкість, але й підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

Зниження собівартості продукції дозволяє підприємству досягти декількох ключових переваг, таких як збільшення прибутку, підвищення рентабельності, конкурентоспроможності та створення резервів для інвестування. Успіх підприємства залежить від постійного вдосконалення процесів, впровадження новітніх технологій та ефективного управління витратами, що сприяє довгостроковій фінансовій стабільності.

2.2. Організація бухгалтерського обліку та контролю витрат на підприємстві

У сучасних умовах розвитку економіки та медичних послуг управління витратами на медичних підприємствах стає однією з найважливіших складових їхньої ефективної діяльності. Правильна організація бухгалтерського обліку, контроль витрат і своєчасне реагування на зміни у витратах дозволяють медичним закладам забезпечити стабільність, підвищити рентабельність та оптимізувати використання ресурсів. Це особливо актуально для ТОВ "Укртехмед Інновейшн", яке займається наданням медичних послуг та виробництвом медичних товарів.

Ефективний облік та контроль витрат є критично важливими для фінансової стійкості медичних установ, адже саме від них залежить здатність

підприємства впроваджувати інновації, розширювати спектр послуг та підтримувати високий рівень обслуговування пацієнтів. Тому аналіз витрат на основі оборотно-сальдової відомості за 2021-2023 роки дозволяє виявити основні тенденції, проблеми та можливості для оптимізації витрат, а також визначити ефективність фінансових стратегій підприємства.

1. Загальні принципи обліку витрат

Облік витрат на медичних підприємствах включає в себе розподіл витрат на прямі та непрямі. [28] Прямі витрати пов'язані безпосередньо з виробництвом продукції або наданням послуг. До них відносяться витрати на медикаменти, заробітна плата медичного персоналу, витрати на обладнання, матеріали, що використовуються в процесі лікування, а також витрати на обслуговування медичних пристроїв. Наприклад, у ТОВ "Укртехмед Інновейшн" витрати на медикаменти складають значну частину прямих витрат, що потребує ретельного обліку та контролю для уникнення перевитрат.

Непрямі витрати охоплюють витрати, які не можуть бути безпосередньо пов'язані з конкретними послугами, але необхідні для загальної діяльності підприємства. До них належать загальновиробничі та адміністративні витрати. Наприклад, витрати на утримання приміщень, оплату комунальних послуг, заробітну плату адміністративного персоналу, витрати на канцелярські матеріали та інші супутні витрати, що забезпечують належну функціональність підприємства. У ТОВ "Укртехмед Інновейшн" важливо правильно ідентифікувати ці витрати, оскільки їх значення може суттєво вплинути на загальну фінансову ефективність.

Ефективна система обліку витрат також передбачає проведення регулярного аналізу, який дозволяє виявити відхилення від планових показників і коригувати бюджети відповідно до реальних умов. Це включає в себе не лише облік витрат, але й їхнє прогнозування на основі історичних даних, що зберігаються в оборотно-сальдовій відомості. Завдяки такому підходу

підприємство має можливість своєчасно реагувати на зміни в ринковій ситуації, адаптуючи свої витрати до потреб споживачів та вимог законодавства. [36]

Таким чином, систематизований підхід до обліку витрат на медичному підприємстві є запорукою успішного управління фінансовими ресурсами. Це забезпечує не лише належний контроль за витратами, а й відкриває можливості для їх оптимізації, що в свою чергу сприяє підвищенню загальної ефективності підприємства. Аналіз витрат на основі оборотно-сальдової відомості за 2021-2023 роки дозволяє отримати комплексний погляд на фінансові результати, виявити слабкі місця та розробити стратегії для підвищення рентабельності та конкурентоспроможності медичного закладу.

2. Облік прямих витрат

Прямі витрати обліковуються на рахунку 23 "Виробництво". У період з 2021 по 2023 роки спостерігається стабільна тенденція до зростання прямих витрат, що безпосередньо пов'язано зі збільшенням витрат на закупівлю медикаментів, медичних матеріалів та заробітної плати. Аналіз оборотно-сальдової відомості свідчить про те, що за 2021 рік витрати на виробництво склали 2,5 млн грн, в 2022 році зросли до 3,2 млн грн, а в 2023 році досягли 4 млн грн. Це збільшення можна пояснити як ростом обсягів наданих послуг, так і зростанням цін на медичні ресурси, що зумовлено інфляційними процесами в економіці та загальною нестабільністю ринку медичних препаратів.

Прямі витрати включають кілька ключових елементів, які відіграють важливу роль у формуванні загальної структури витрат на підприємстві.

Витрати на медикаменти: У 2021 році ці витрати склали 1,2 млн грн, у 2022 році — 1,6 млн грн, а в 2023 році — 2,1 млн грн. Зростання цін на лікарські засоби є одним із основних факторів, що сприяло збільшенню цих витрат. Додатково, зміни в попиті на певні препарати, зокрема внаслідок пандемії COVID-19, також вплинули на обсяги закупівель. Внаслідок цього підприємству доводиться адаптувати свої фінансові стратегії, щоб забезпечити достатнє постачання медикаментів для своїх пацієнтів.

Заробітна плата персоналу: Витрати на зарплату також зросли — з 1 млн грн у 2021 році до 1,5 млн грн у 2023 році. Це зростання пов'язане з підвищенням мінімальної заробітної плати, що є реакцією держави на інфляційні процеси, а також з доплатами за виконання додаткових обов'язків, особливо в умовах підвищеного навантаження на працівників.

Витрати на медичне обладнання: Придбання нового обладнання стало необхідністю для підвищення якості послуг. У 2023 році витрати на нове обладнання становили 800 тис. грн, тоді як у 2021 році ця стаття витрат не перевищувала 500 тис. грн. Це зростання відбулося внаслідок необхідності модернізації устаткування для покращення діагностики та лікування пацієнтів. Нові технології, такі як апарати для ультразвукової діагностики та інше медичне обладнання, дозволяють підвищити якість надання медичних послуг, але потребують значних інвестицій. Таким чином, інвестування в медичне обладнання є важливим кроком для підтримки конкурентоспроможності закладу на ринку медичних послуг.

Загалом, облік прямих витрат є критично важливим для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Відповідно до тенденцій, спостережуваних у 2021-2023 роках, важливо не лише вести точний облік витрат, але й аналізувати їх, щоб виявити можливості для оптимізації. Правильне управління прямими витратами допоможе ТОВ "Укртехмед Інновейшн" підтримувати високий рівень обслуговування пацієнтів та забезпечити стабільність в умовах зростання витрат на медичні послуги.

3. Загальновиробничі витрати

Загальновиробничі витрати обліковуються на рахунку 91. Ці витрати є невід'ємною частиною організації виробничого процесу та підтримують безперебійну роботу підприємства. [39] Вони включають в себе різноманітні витрати, які не можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного продукту чи послуги, але є необхідними для забезпечення загальної діяльності. Основні елементи загальновиробничих витрат включають:

Витрати на утримання та експлуатацію будівель: Ці витрати охоплюють комунальні послуги, оренду приміщень, ремонт та технічне обслуговування. У 2021 році ці витрати склали 600 тис. грн, у 2022 році — 700 тис. грн, а у 2023 році — 850 тис. грн. Зростання витрат за цей період безпосередньо пов'язане з підвищенням тарифів на комунальні послуги, а також необхідністю виконання ремонтних робіт для підтримання будівель у належному стані. Додатково, зростання вартості енергоносіїв стало значним чинником, який вплинув на загальні витрати на утримання.

Заробітна плата адміністративно-технічного персоналу: Витрати на зарплату працівників, що займаються підтримкою виробничого процесу, у 2023 році досягли 900 тис. грн, тоді як у 2021 році ця сума становила 600 тис. грн. Зростання витрат на заробітну плату пов'язано з підвищенням мінімальної зарплати, а також з необхідністю залучення кваліфікованих фахівців, що є критично важливим для підтримання ефективності роботи підприємства. Також, зростання кількості адміністративних завдань і потреба в автоматизації процесів призвели до збільшення штату співробітників у цій категорії.

Витрати на обслуговування: Витрати на охорону, прибирання, обслуговування техніки та транспорту складають ще одну значну частину загальновиробничих витрат. У 2023 році ці витрати склали 400 тис. грн, що свідчить про необхідність покращення безпеки та чистоти на підприємстві. Підвищення витрат на охорону може бути зумовлене збільшенням вартості послуг охоронних компаній, а також новими вимогами до безпеки в умовах пандемії. Витрати на прибирання також зросли внаслідок підвищених стандартів гігієни, які стали важливими у медичній сфері.

Дебет рахунка 91 відображає визнані загальновиробничі витрати, а кредит — їх списання на рахунок 23 або 90 після розподілу між різними послугами. Таким чином, контроль за загальновиробничими витратами є важливим елементом фінансового управління медичним підприємством. Правильне планування та облік цих витрат дозволяють не тільки зберегти фінансову

стабільність, але й забезпечити високий рівень надання медичних послуг, що є ключовим фактором для успіху підприємства в умовах конкурентного середовища. [46]

На основі аналізу загальновиробничих витрат, підприємству необхідно регулярно переглядати свої витрати, шукати можливості для їх оптимізації, і, за потреби, переглядати договори з постачальниками послуг. Це дозволить не тільки знизити витрати, але й підвищити загальну ефективність роботи підприємства. [54]

4. Адміністративні витрати

Рахунок 92 "Адміністративні витрати" є важливим елементом бухгалтерського обліку, що використовується для обліку витрат, пов'язаних із управлінською діяльністю підприємства. Ці витрати є необхідними для організації та функціонування медичного закладу, оскільки вони забезпечують належний рівень управління, контролю і розвитку підприємства. Витрати на управлінську діяльність можуть варіюватися залежно від багатьох факторів, таких як зміни в законодавстві, економічні умови та специфіка діяльності підприємства. Основні елементи адміністративних витрат включають:

- Витрати на утримання адміністративного персоналу – це витрати, пов'язані з оплатою праці директорів, бухгалтерів, керівників підрозділів та іншого адміністративного персоналу, необхідного для ефективного управління. У 2021 році ці витрати склали 500 тис. грн, у 2022 році — 600 тис. грн, а у 2023 році — 750 тис. грн. Зростання витрат на утримання адміністративного персоналу можна пояснити не лише підвищенням зарплат, яке стало відповіддю на збільшення мінімальної заробітної плати, але й необхідністю залучення кваліфікованих спеціалістів. Розширення обсягу управлінських завдань і зростаюча конкуренція на ринку медичних послуг вимагають від підприємства вкласти більше в розвиток своїх кадрів.

- Витрати на службові відрядження: У 2023 році ці витрати склали 150 тис. грн, що свідчить про активну участь керівників у конференціях,

семінарах, тренінгах та інших заходах, що сприяють підвищенню кваліфікації персоналу. Такі відрядження дозволяють обмінюватися досвідом, отримувати нові знання і навички, а також укладати важливі ділові контакти, що може позитивно вплинути на розвиток підприємства. Витрати на відрядження зростають унаслідок підвищення вартості квитків, проживання, а також витрат на харчування під час перебування у відрядженні.

- Витрати на аудиторські, юридичні та консалтингові послуги: Ці витрати є важливою складовою адміністративних витрат, оскільки вони забезпечують підприємство необхідною експертизою та консультаціями, що допомагають оптимізувати управлінські процеси. У 2023 році витрати на такі послуги становили 100 тис. грн. Витрати на аудиторські послуги можуть бути пов'язані з перевітками, які проводяться для забезпечення відповідності підприємства всім необхідним стандартам та вимогам. Юридичні послуги є важливими для забезпечення правової безпеки підприємства, тоді як консалтингові послуги дозволяють підприємству отримувати рекомендації з питань оптимізації бізнес-процесів, що може призвести до зниження витрат і підвищення ефективності діяльності.

Дебет рахунка 92 відображає визнані адміністративні витрати, а кредит — їх списання на рахунок 79 "Фінансові результати" наприкінці звітного періоду. Це дозволяє підсумувати витрати на управлінську діяльність і провести аналіз їхнього впливу на фінансові результати підприємства. Адміністративні витрати, хоча й не є безпосередньо пов'язаними з виробництвом, відіграють критичну роль у загальному управлінні підприємством, оскільки вони забезпечують підтримку основних бізнес-процесів і дозволяють підприємству адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. [61]

Систематичний облік та контроль адміністративних витрат є необхідними для забезпечення фінансової стійкості та здатності підприємства до розвитку. Регулярний аналіз цих витрат дозволяє виявити можливості для їх оптимізації

та зниження, що, в свою чергу, може підвищити рентабельність та конкурентоспроможність медичного підприємства на ринку. [64]

5. Методи контролю витрат

Контроль витрат є одним із ключових інструментів управління фінансами на будь-якому підприємстві, і особливо на медичних підприємствах, таких як ТОВ "Укртехмед Інновейшн". Ефективний контроль витрат дозволяє забезпечити економічну стабільність підприємства, оптимізувати використання ресурсів, підвищити рентабельність і мінімізувати перевитрати. У сучасних умовах, коли медичні послуги стають дедалі більш затребуваними, а конкуренція зростає, важливо впроваджувати системи контролю витрат, що дозволяють підприємству залишатися на плаву і активно розвиватися.

Основні завдання контролю витрат:

- Забезпечення відповідності фактичних витрат до планових показників. Контроль витрат є важливим етапом управління, що дозволяє відслідковувати, чи відповідають фактичні витрати запланованим показникам бюджету. Відхилення від планових витрат можуть сигналізувати про неефективне використання ресурсів або непередбачені зміни в процесі діяльності. Наприклад, якщо витрати на медикаменти або заробітну плату перевищують заплановані суми, це може свідчити про проблеми в управлінні або про те, що ринок медичних товарів зазнав значних змін.

- Аналіз причин відхилень у витратах. Контроль витрат також допомагає виявити причини відхилень у витратах, такі як підвищення цін на медикаменти, перевитрати на оплату праці або неефективне використання обладнання. Наприклад, якщо ціна на лікарські засоби зросла внаслідок інфляції або змін у постачанні, підприємство має реагувати на такі зміни, переглядаючи свої закупівельні політики. Вчасне виявлення причин відхилень дозволяє приймати своєчасні рішення щодо коригування витрат.

- Оптимізація витрат. Аналіз результатів контролю витрат дозволяє ідентифікувати резерви для скорочення витрат і покращення управління

ресурсами. Це може включати оптимізацію закупівельних процесів, впровадження нових технологій або перегляд трудових витрат. Забезпечення ефективного використання як матеріальних, так і трудових ресурсів є критично важливим для досягнення фінансових цілей підприємства. Наприклад, впровадження електронних систем для моніторингу витрат на медикаменти може зменшити їх перевитрати.

- Підтримка фінансової дисципліни. Контроль за витратами допомагає підтримувати фінансову дисципліну на підприємстві, сприяючи дотриманню затверджених бюджетів та своєчасному реагуванню на негативні тенденції у витратах. Регулярний моніторинг і звітування про витрати дозволяють виявити проблеми на ранніх стадіях, що запобігає серйозним фінансовим труднощам у майбутньому.

На підприємстві ТОВ "Укртехмед Інновейшн" використовуються кілька основних методів контролю витрат, кожен з яких допомагає різними способами оцінити ефективність використання ресурсів.

Нормативний метод – це метод контролю витрат передбачає встановлення норм і нормативів на витрати ресурсів (медикаментів, матеріалів, праці) на одиницю продукції. [66] Ці нормативи розробляються на основі попереднього досвіду або технологічних стандартів. Використання нормативного методу дозволяє підприємству зменшити ризики перевитрат, оскільки визначені норми служать своєрідним орієнтиром для менеджерів і працівників.

Основні переваги цього методу:

Оцінка ефективності. Можливість оцінки ефективності використання ресурсів на підставі затверджених норм дозволяє своєчасно виявляти невідповідності між фактичними та нормативними витратами. Наприклад, якщо витрати на медикаменти перевищують нормативи, це може свідчити про неефективні закупівлі або нераціональне використання ліків.

Спрощення процесу. Спрощення процесу виявлення відхилень між фактичними витратами та нормативами дозволяє керівництву зосередитися на

виправленні проблем і вдосконаленні процесів. Це забезпечує більш швидке прийняття рішень та дозволяє уникати затримок у виробництві. [37]

Порівняльний метод. Порівняльний метод контролю витрат полягає в порівнянні фактичних витрат з плановими або нормативними показниками. Цей метод дозволяє виявити відхилення у витратах і визначити причини таких відхилень. Завдяки порівнянню планових і фактичних витрат підприємство може оперативно реагувати на зміни в економічній ситуації, що є особливо важливим у динамічному середовищі медичних послуг.

Переваги порівняльного методу:

Оперативне виявлення відхилень. Оперативне виявлення відхилень від планових показників допомагає вчасно вжити заходів для корекції витрат, таких як зменшення закупівель або оптимізація робочого часу.

Аналіз тенденцій. Можливість аналізу різних періодів діяльності для оцінки тенденцій у витратах сприяє стратегічному плануванню. Наприклад, порівняння витрат за кілька років може виявити сезонні коливання, які підприємство може використовувати для оптимізації ресурсів.

Факторний аналіз. Факторний аналіз витрат дозволяє визначити причини відхилень між фактичними та плановими витратами. Аналізуючи фактори, які вплинули на збільшення або зменшення витрат, можна визначити, які з них потребують коригування для досягнення кращих результатів.

Факторний аналіз враховує такі фактори:

Зміни обсягів діяльності. Збільшення або зменшення обсягів наданих медичних послуг безпосередньо впливає на витрати. Наприклад, під час епідемії або підвищення попиту на певні послуги витрати можуть зростати.

Зміни цін на ресурси. Зміни цін на медикаменти, матеріали, обладнання та інші ресурси можуть суттєво вплинути на загальні витрати. У такому разі підприємство повинно адаптувати свої ціни на послуги відповідно до зростання витрат.

Зміни продуктивності. Зміни продуктивності праці та інших ресурсів також можуть призводити до коливань у витратах. Наприклад, підвищення продуктивності завдяки новим технологіям може зменшити витрати на одиницю продукції.

Загалом, систематичний контроль витрат є необхідною складовою ефективного управління фінансами на медичних підприємствах. Впровадження різних методів контролю витрат дозволяє підприємству бути більш адаптивним, знижувати витрати і, врешті-решт, підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку медичних послуг. [42]

6. Система внутрішнього контролю

Система внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ "Укртехмед Інновейшн" є важливим інструментом для управління витратами та забезпечення фінансової стабільності підприємства. Вона дозволяє не лише контролювати витрати, а й виявляти можливості для їх оптимізації, підвищуючи загальну ефективність діяльності. Система внутрішнього контролю складається з кількох ключових елементів, кожен з яких виконує свою функцію в забезпеченні стабільності підприємства.

Регулярний моніторинг витрат. Щомісячний або щоквартальний аналіз витрат є необхідним для своєчасного виявлення відхилень від планових показників. Це дозволяє керівництву вживати відповідні заходи для коригування витрат у режимі реального часу. Наприклад, у 2022 році було виявлено перевищення витрат на медикаменти на 10% від запланованих показників, що вимагало оперативного перегляду бюджету та перегляду постачальників з метою зменшення витрат. Регулярний моніторинг дозволяє не лише виявляти проблеми, але й аналізувати тенденції у витратах, що є важливим для стратегічного планування.

Розподіл відповідальності за витрати. Встановлення чітких відповідальностей для кожного підрозділу підприємства є ключовим елементом системи контролю витрат. Кожен підрозділ несе відповідальність за свої

витрати, що дозволяє краще контролювати фінансові показники на рівні окремих відділень. Це підходить для стимулювання керівників підрозділів до ефективного управління ресурсами та оптимізації витрат. [44] Наприклад, створення комітетів з контролю витрат у кожному відділі дозволяє своєчасно відстежувати їх ефективність та заохочувати ініціативи з покращення фінансової дисципліни.

Система звітності. Регулярна звітність за результатами діяльності підрозділів допомагає керівництву оперативно приймати рішення щодо оптимізації витрат. Звіти складаються на рівні кожного відділення та узагальнюються для загальної оцінки фінансового стану підприємства. Це дозволяє своєчасно виявляти проблеми та коригувати стратегії управління. Крім того, система звітності сприяє прозорості в управлінні фінансами, що підвищує довіру між керівництвом та працівниками.

Аудит витрат. Проведення внутрішнього аудиту є важливим етапом, що допомагає виявити потенційні слабкі місця в системі обліку витрат. Аудит дає змогу не лише оцінити відповідність витрат нормам, але й розробити заходи для усунення виявлених недоліків. У 2023 році проведення внутрішнього аудиту виявило ряд неефективних витрат, які були швидко усунуті, що сприяло зниженню загальних витрат на 5%. Аудит також може виявити нові можливості для зниження витрат, які можуть бути реалізовані в майбутньому.

Контроль за використанням ресурсів. Система внутрішнього контролю включає моніторинг використання медикаментів, обладнання та матеріалів для забезпечення їх економного та ефективного використання. Це дозволяє підприємству знижувати витрати без втрати якості наданих послуг. Наприклад, впровадження системи обліку, яка дозволяє відстежувати витрати ресурсів в реальному часі, може суттєво зменшити відходи та скоротити час, необхідний для управління запасами. Крім того, моніторинг використання ресурсів дозволяє знижувати ризик їх нецільового використання та втрат, що підвищує загальну ефективність роботи підприємства. [38]

Таким чином, система внутрішнього контролю на ТОВ "Укртехмед Інновейшн" не лише сприяє контролю витрат, а й стає основою для стратегічного управління, покращення фінансових показників та підвищення ефективності використання ресурсів. Впровадження цих елементів дозволяє компанії бути більш адаптивною до змін у ринкових умовах і забезпечує стабільне фінансове зростання.

Отже, організація бухгалтерського обліку та контролю витрат на медичному підприємстві є важливою складовою ефективного управління фінансовими ресурсами та забезпечення стабільної роботи закладу. В умовах постійно змінюваного ринкового середовища та зростаючих вимог до якості медичних послуг правильна організація обліку витрат стає критично важливою для виживання і розвитку підприємства. Завдяки впровадженню системного підходу до обліку витрат, який включає їх розподіл на прямі та непрямі, а також облік за центрами відповідальності, підприємство отримує можливість більш точно контролювати витрати, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення, що базуються на достовірній інформації.

Ефективна система обліку витрат, що включає використання рахунків 23 "Виробництво", 91 "Загальновиробничі витрати" та 92 "Адміністративні витрати", дозволяє відстежувати витрати на різних етапах діяльності закладу. Це не лише сприяє точному обліку витрат, але й допомагає визначати структуру витрат, оптимізувати ресурси та забезпечувати фінансову стійкість підприємства. Завдяки деталізованому обліку підприємство може виявляти неефективні витрати та своєчасно їх коригувати, що є важливим аспектом для підтримання конкурентоспроможності на ринку медичних послуг.

Контроль за витратами на підприємстві відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стабільності. Використання таких методів контролю, як нормативний, порівняльний та факторний аналіз, дозволяє своєчасно виявляти відхилення у витратах та оперативно приймати рішення для їх коригування. Це не лише забезпечує зниження витрат без втрати якості

медичних послуг, але й створює умови для підвищення рівня задоволеності пацієнтів, що є важливим критерієм успіху медичного закладу. [54]

Таким чином, належна організація обліку та контролю витрат є необхідною умовою для підвищення рентабельності медичного підприємства, покращення якості управління ресурсами та досягнення стратегічних цілей фінансової стабільності. Використання сучасних методів управлінського обліку та контролю дозволяє ТОВ "Укртехмед Інновейшн" не лише адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, але й активно впливати на своє фінансове становище, забезпечуючи високий рівень медичних послуг для населення.

Забезпечення прозорості та підзвітності у фінансових операціях, а також активне впровадження новітніх технологій обліку та контролю, можуть стати запорукою стабільного розвитку підприємства у майбутньому. ТОВ "Укртехмед Інновейшн" має всі шанси стати лідером у галузі медичних послуг, якщо продовжить впроваджувати інноваційні рішення в управлінні витратами та фінансовими ресурсами. Це не тільки підвищить конкурентоспроможність компанії, але й забезпечить їй можливість надавати якісні медичні послуги, що відповідатимуть потребам та очікуванням пацієнтів.

2.3. Використання сучасних інформаційних технологій для обліку витрат

Сучасні інформаційні технології (ІТ) стали важливим інструментом в управлінні витратами на підприємствах, особливо у медичних закладах, де значну частку становлять витрати на обладнання, персонал та матеріали. Ці технології суттєво трансформують процеси управління фінансами, дозволяючи підприємствам не лише зменшити витрати, а й підвищити ефективність своїх операцій. ІТ відіграють кілька важливих ролей у цьому процесі, серед яких — автоматизація обліку, підвищення прозорості та точності фінансових даних, а

також можливість швидкого аналізу та прийняття управлінських рішень на основі актуальних даних. [55]

Медичні підприємства стикаються з численними викликами, зокрема великим обсягом даних, які необхідно постійно обробляти. Це включає витрати на медичні матеріали, заробітну плату персоналу, енергоносії, оренду приміщень та інші статті витрат. Використання інформаційних технологій дозволяє спростити процес обробки таких даних, зменшуючи ризики помилок, пов'язаних із ручним введенням.

Автоматизовані системи дозволяють впорядкувати облік витрат, вивільняючи людські ресурси від рутинних завдань. Замість того, щоб вручну вводити дані про закупівлі, витрати на енергоресурси чи зарплатний фонд, інформаційні системи автоматично інтегрують ці дані з відповідних джерел, таких як банківські виписки, контракти на постачання та інші документи. Це не лише пришвидшує обробку інформації, але й забезпечує вищу якість даних, що веде до більш точного планування і прогнозування витрат. [1]

Автоматизація облікових процесів також включає в себе впровадження електронних підписів та систем електронного документообігу, які зменшують паперову роботу та прискорюють процес обробки фінансових документів. Наприклад, завдяки автоматизації можна швидко обробляти рахунки на оплату, що позитивно впливає на їх фінансові потоки.

Ще однією важливою перевагою впровадження ІТ у сферу управління витратами є підвищення прозорості облікових процесів. Автоматизовані системи фіксують кожну фінансову операцію, що робить процес обліку більш контрольованим і запобігає можливим шахрайським діям. Впровадження інформаційних технологій дозволяє створити чіткий слід фінансових операцій, що полегшує аудит і контролювання витрат.

Завдяки автоматизованим системам, медичні заклади можуть проводити регулярні перевірки та аудит своїх фінансових процесів. Це допомагає виявляти потенційні проблеми на ранніх стадіях і вжити необхідні заходи для їх усунення.

Наприклад, якщо система виявляє нетипові витрати в певному відділі, керівництво може оперативно втрутитися, щоб розібратися в ситуації та запобігти можливим фінансовим збиткам.

ІТ-системи забезпечують можливість аналізу фінансових показників у режимі реального часу. Це дозволяє керівництву швидко приймати управлінські рішення. [3] Наприклад, якщо витрати на певний вид матеріалів зростають, це можна відразу відстежити і переглянути політику закупівель. У випадках підвищеного споживання енергоносіїв або інших ресурсів, керівництво може швидко визначити джерело проблеми та вжити заходів для оптимізації використання цих ресурсів.

Швидкість, з якою інформація стає доступною для аналізу, є критично важливою для прийняття обґрунтованих рішень. Замість того, щоб чекати на місячні або кварталні звіти, медичні заклади можуть отримувати актуальні дані про витрати щодня або навіть в режимі реального часу. Це дозволяє швидше реагувати на зміни в попиті на медичні послуги, що особливо важливо в умовах пандемій або інших надзвичайних ситуацій.

Роль автоматизації в підвищенні точності обліку та зменшенні ручних помилок:

1. Зменшення людського фактора в облікових процесах. Автоматизація значно знижує вплив людського фактора на процес обліку. У традиційному бухгалтерському обліку існує високий ризик помилок через ручне введення даних, що може призводити до невірних підрахунків або помилок у фінансовій звітності. Інформаційні системи значно зменшують ці ризики, оскільки дані вводяться автоматично, а кожен етап процесу обліку витрат контролюється за допомогою вбудованих алгоритмів. Це дозволяє зменшити ймовірність помилок, пов'язаних із людським фактором, а також покращити загальну якість облікової інформації.

2. Виявлення помилок та невідповідностей у режимі реального часу. Автоматизовані системи можуть проводити миттєву перевірку введених даних і

відразу виявляти невідповідності. Наприклад, якщо витрати на певний об'єкт перевищують запланований бюджет, система видає попередження, що дозволяє керівництву швидко реагувати і вносити корективи. Завдяки цій можливості, медичні заклади можуть швидко виявляти проблеми, що виникають у процесі обліку, та запобігати їхньому подальшому загостренню.

Ця своєчасна реакція на проблеми дозволяє не лише зберігати фінансову стабільність, а й оптимізувати витрати. Керівники можуть приймати обґрунтовані рішення на основі даних, що надходять з ІТ-систем, і своєчасно коригувати бюджет, що, в свою чергу, зменшує ризик фінансових втрат. [26]

3. Зручність ведення облікової документації. Автоматизовані системи значно полегшують роботу з великими обсягами фінансових документів. Замість того, щоб вручну формувати звіти або розраховувати певні показники, ІТ-системи здатні автоматично генерувати фінансову звітність за будь-який період та робити розрахунки в залежності від необхідних параметрів. Це спрощує роботу бухгалтерам та економістам, звільняючи їх від необхідності займатися рутинними обчисленнями.

Завдяки зручним інтерфейсам та інтуїтивно зрозумілій навігації, спеціалісти можуть легко знаходити потрібну інформацію, генерувати звіти та аналізувати дані без значних зусиль. Це дозволяє їм зосередитися на більш важливих завданнях, таких як стратегічне планування та аналіз фінансових результатів, що в кінцевому підсумку підвищує ефективність роботи всього підприємства.

Сучасні підприємства мають безліч інструментів для обліку витрат, що дозволяють автоматизувати процеси та зробити їх більш прозорими, ефективними й точними. Серед найпоширеніших програм для цього – 1С: Підприємство 8, комплексна ERP-система для управління всіма ресурсами підприємства, і Microsoft Excel, що забезпечує гнучкість в обробці та аналізі фінансових даних. Разом ці інструменти допомагають підприємствам вивести

процес обліку витрат на новий рівень, поліпшити планування, контроль та аналітику. [42]

1С: Підприємство 8 — це потужна ERP-платформа, що охоплює широкий спектр функцій, необхідних для управління витратами та іншими бізнес-процесами. Система дозволяє інтегрувати облік витрат із закупівлями, управлінням запасами, продажами, персоналом, що робить її універсальним інструментом для автоматизації облікових процесів на підприємстві будь-якого масштабу.

Основні можливості 1С для обліку витрат:

- Автоматизація облікових операцій. Завдяки автоматизації процес обліку витрат стає швидким і точним. Система 1С автоматично оновлює облікові записи після проведення відповідних операцій (наприклад, закупівель чи виплат), що значно прискорює обробку фінансових даних.

- Облік витрат за центрами відповідальності. Система дозволяє вести облік витрат для кожного структурного підрозділу окремо. Це може бути особливо корисним для великих компаній із складною організаційною структурою. Облік за центрами відповідальності дозволяє аналізувати ефективність використання ресурсів кожним підрозділом і швидко виявляти проблемні зони.

- Планування та контроль витрат. 1С надає потужні інструменти для бюджетування, що дозволяє прогнозувати витрати та порівнювати фактичні показники з бюджетними планами. Це дозволяє ефективніше планувати ресурси та контролювати перевищення витрат.

- Формування звітності. За допомогою інструментів звітності 1С генерує різноманітні фінансові звіти, які можна адаптувати до специфіки підприємства. Такі звіти включають детальний аналіз витрат за різними категоріями, підрозділами, періодами, що допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення. [29]

Переваги використання 1С для обліку витрат:

- Інтеграція з іншими модулями. Однією з ключових переваг 1С є можливість інтеграції обліку витрат з іншими аспектами бізнесу. Це забезпечує єдину інформаційну систему для всіх процесів підприємства: від закупівель до продажів.
- Швидкість і точність обробки. Автоматизовані процеси обліку значно скорочують час, необхідний для обробки фінансових операцій, і мінімізують кількість помилок, що виникають при ручному введенні даних.
- Контроль і прозорість. Використання 1С забезпечує вищий рівень контролю за всіма операціями. Всі транзакції документуються і зберігаються в системі, що підвищує прозорість фінансової діяльності підприємства.

Використання Excel для обліку витрат

Хоча 1С є потужним інструментом для автоматизованого обліку, Microsoft Excel залишається одним із найпопулярніших інструментів для ведення обліку витрат завдяки його універсальності, доступності та гнучкості. Excel особливо корисний для невеликих підприємств або для тих випадків, коли потрібен специфічний аналіз даних, який не підтримується стандартними ERP-системами. [23]

Основні можливості Excel для обліку витрат:

- Створення таблиць для обліку витрат. Excel дозволяє легко створювати таблиці, що включають різні категорії витрат, від матеріальних витрат до операційних і накладних. Це дає можливість деталізувати облік витрат і спрощує процес управління ними.
- Автоматизація розрахунків. Завдяки використанню формул і функцій, Excel допомагає автоматизувати обчислення, наприклад, загальних витрат, середніх витрат на одиницю продукції або частки кожної категорії витрат. Це значно зменшує потребу в ручних розрахунках.
- Графіки та діаграми для аналізу. Excel надає інструменти для візуалізації даних за допомогою графіків і діаграм. Це полегшує аналіз фінансових показників і дає змогу краще розуміти структуру та динаміку витрат.

- Макроси для автоматизації рутинних завдань. Макроси дозволяють автоматизувати виконання повторюваних завдань, наприклад, оновлення таблиць або формування звітів. Це допомагає зекономити час і зменшити кількість помилок, що виникають при виконанні рутинних операцій вручну.

Переваги використання Excel для обліку витрат:

1. Гнучкість і простота. Excel легко адаптується під різні завдання. Користувачі можуть створювати таблиці будь-якої складності та глибини деталізації, що робить цей інструмент універсальним для різних типів бізнесу.

2. Легка доступність. Excel не вимагає спеціальних навичок для використання, що робить його доступним для широкого кола співробітників.

3. Інтеграція з іншими програмами. Excel може бути інтегрований з іншими програмами, такими як 1С або інші бухгалтерські системи, для спрощення передачі та обробки даних. [64]

Поєднання 1С: Підприємство 8 та Excel для обліку витрат

Хоча 1С: Підприємство 8 забезпечує комплексний підхід до управління витратами, використання Excel як додаткового інструменту для аналізу та створення кастомізованих звітів може бути вельми корисним. Поєднання цих двох інструментів дозволяє підприємствам отримувати максимальну користь від облікових процесів, автоматизувати базові операції в 1С та використовувати гнучкі можливості Excel для поглибленого аналізу. [55]

Переваги комбінованого підходу:

- Додатковий аналіз у Excel. Дані, які експортуються з 1С, можна додатково обробляти в Excel для створення специфічних аналітичних звітів або графіків, що можуть не бути доступними у стандартних інструментах 1С. Це забезпечує підприємствам додаткові можливості для аналізу даних.

- Крос-функціональна інтеграція. Використання Excel як допоміжного інструменту може бути корисним для спільної роботи різних відділів. Наприклад, відділи продажів або маркетингу можуть використовувати

дані з обліку витрат для аналізу своїх операцій, надаючи керівництву більш детальну інформацію для прийняття рішень.

- Економія часу. Завдяки можливості експортувати дані з 1С до Excel, підприємства можуть уникнути повторного введення інформації, що зменшує кількість помилок і підвищує продуктивність працівників.

Підсумовуючи вище сказане, впровадження сучасних інформаційних технологій є ключовим фактором успішного управління витратами на підприємствах, особливо в галузі медицини, де витрати на матеріали, обладнання та оплату праці становлять значну частину загальних витрат. Використання 1С: Підприємство 8 та Microsoft Excel дає змогу підприємствам ефективно автоматизувати процеси обліку та аналізу витрат, що не лише підвищує точність даних, але й значно скорочує час, необхідний для обробки фінансової інформації.

Поєднання цих двох інструментів забезпечує комплексний підхід до управління витратами на підприємстві. 1С автоматизує та централізує основні облікові процеси, тоді як Excel надає гнучкість для специфічного аналізу даних, який може не підтримуватися стандартними функціями ERP-системи. Це дозволяє керівництву отримувати більш точну та повну картину фінансового стану підприємства, що сприяє ефективнішому управлінню ресурсами та оптимізації витрат. [62]

Крім того, автоматизація обліку та аналізу витрат значно підвищує прозорість фінансових операцій, що є важливим фактором для запобігання шахрайству та нецільовому використанню ресурсів. Завдяки точній та своєчасній інформації про витрати підприємства можуть швидше реагувати на зміни ринку, адаптуючи свої стратегії до нових умов.

Висновки до розділу 2

1. Аналіз витрат є критично важливим інструментом для управління ефективністю підприємства, оскільки дозволяє виявити резерви для зниження собівартості та підвищення прибутковості. Для медичних підприємств, де значна частка витрат припадає на матеріали, енергію та робочу силу, систематичний підхід до управління витратами сприяє досягненню фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

2. Основні результати аналізу показують, що попри зростання витрат у 2022-2023 роках, підприємству вдалося покращити рентабельність. Зниження витрат на 1 грн продукції свідчить про ефективне використання ресурсів та управління виробничими процесами. Прибуток зріс завдяки збільшенню доходу від реалізації продукції, що дозволило підприємству не лише забезпечити фінансову стійкість, але й підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

3. Зниження собівартості продукції дозволяє підприємству досягти декількох ключових переваг, таких як збільшення прибутку, підвищення рентабельності, конкурентоспроможності та створення резервів для інвестування. Успіх підприємства залежить від постійного вдосконалення процесів, впровадження новітніх технологій та ефективного управління витратами, що сприяє довгостроковій фінансовій стабільності.

4. Організація обліку та контролю витрат є необхідною умовою для підвищення рентабельності медичного підприємства, покращення якості управління ресурсами та досягнення стратегічних цілей фінансової стабільності. Використання сучасних методів управлінського обліку та контролю дозволяє ТОВ "Укртехмед Інновейшн" не лише адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, але й активно впливати на своє фінансове становище, забезпечуючи високий рівень медичних послуг для населення.

5. Забезпечення прозорості та підзвітності у фінансових операціях, а також активне впровадження новітніх технологій обліку та контролю, можуть

стати запорукою стабільного розвитку підприємства у майбутньому. ТОВ "Укртехмед Інновейшн" має всі шанси стати лідером у галузі медичних послуг, якщо продовжить впроваджувати інноваційні рішення в управлінні витратами та фінансовими ресурсами. Це не тільки підвищить конкурентоспроможність компанії, але й забезпечить їй можливість надавати якісні медичні послуги, що відповідатимуть потребам та очікуванням пацієнтів.

6. Впровадження сучасних інформаційних технологій є ключовим фактором успішного управління витратами на підприємствах, особливо в галузі медицини, де витрати на матеріали, обладнання та оплату праці становлять значну частину загальних витрат. Використання ІС: Підприємство 8 та Microsoft Excel дає змогу підприємствам ефективно автоматизувати процеси обліку та аналізу витрат, що не лише підвищує точність даних, але й значно скорочує час, необхідний для обробки фінансової інформації.

7. Поєднання цих двох інструментів забезпечує комплексний підхід до управління витратами на підприємстві. ІС автоматизує та централізує основні облікові процеси, тоді як Excel надає гнучкість для специфічного аналізу даних, який може не підтримуватися стандартними функціями ERP-системи. Це дозволяє керівництву отримувати більш точну та повну картину фінансового стану підприємства, що сприяє ефективнішому управлінню ресурсами та оптимізації витрат.

8. Крім того, автоматизація обліку та аналізу витрат значно підвищує прозорість фінансових операцій, що є важливим фактором для запобігання шахрайству та нецільовому використанню ресурсів. Завдяки точній та своєчасній інформації про витрати підприємства можуть швидше реагувати на зміни ринку, адаптуючи свої стратегії до нових умов.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО НА ПІДПРИЄМСТВІ «УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН»

3.1. Шляхи вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю витрат на підприємстві

Шляхи вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю витрат на підприємстві є багатограним процесом, який вимагає інтеграції передових технологій, реорганізації внутрішніх процесів та постійного розвитку кваліфікації персоналу. Оптимізація витрат безпосередньо впливає на фінансову стабільність і конкурентоспроможність підприємства, а в умовах швидкого розвитку ринку і постійної зміни вимог до бізнесу цей процес стає невід'ємною складовою стратегічного управління. Важливість цього процесу зростає в медичних закладах, де управління витратами має критичне значення через високу вартість медичних матеріалів, обладнання та оплати праці кваліфікованого персоналу [62].

1. Автоматизація облікових процесів

Автоматизація стає невід'ємною частиною сучасного управління витратами. Впровадження ERP-систем дозволяє не тільки автоматизувати рутинні процеси, але й централізувати всі фінансові дані на одному рівні, що спрощує облік витрат.

ERP (Enterprise Resource Planning) – це клас інформаційних систем, що інтегрує всі бізнес-процеси підприємства, зокрема облік витрат. ERP-системи дозволяють отримати повний контроль над витратами підприємства і забезпечують зручний інтерфейс для відстеження всіх статей витрат. Вони надають користувачам можливість здійснювати інтеграцію з різними модулями,

такими як управління запасами, бухгалтерський облік, управління персоналом і навіть управління проектами. Це дозволяє створити єдину інформаційну базу, що об'єднує всі аспекти діяльності підприємства, що, у свою чергу, спрощує доступ до інформації та покращує міжвідділову взаємодію.

Рис. 3.1. Шляхи вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю витрат на підприємстві

ERP-системи дозволяють автоматично обробляти замовлення, контролювати запаси та обліковувати витрати на кожному етапі процесу — від закупівлі до реалізації. Це значно підвищує ефективність обліку витрат, оскільки інформація вноситься в систему безпосередньо під час здійснення фінансових операцій. Наприклад, при покупці медичних матеріалів дані про витрати автоматично реєструються в системі, що дозволяє уникнути помилок та затримок у відображенні фінансових результатів [58].

Також ERP-системи надають можливість створення кастомізованих звітів, що допомагає керівництву приймати більш обґрунтовані управлінські рішення.

Наприклад, вони можуть отримувати звіти про витрати за різними категоріями, що дає змогу виявити ті аспекти, які потребують особливої уваги. Це важливо в умовах, коли медичні заклади повинні оптимізувати витрати без втрати якості наданих послуг.

CRM (Customer Relationship Management) – це системи, які в основному спрямовані на управління взаємовідносинами з клієнтами. Проте їхнє впровадження також може мати значний вплив на управління витратами. Вони дозволяють медичним закладам отримувати важливу інформацію про клієнтів, їхні потреби та запити, що дає змогу краще планувати витрати на матеріали та персонал [8].

Завдяки CRM-системам медичні заклади можуть здійснювати аналіз ефективності своїх послуг, виявляючи, які з них є найбільш затребуваними, і, відповідно, коригувати витрати на них. Наприклад, якщо певний медичний сервіс користується великим попитом, керівництво може вирішити збільшити запаси необхідних матеріалів або підвищити кількість лікарів для забезпечення якості обслуговування.

CRM-системи також допомагають у підвищенні задоволеності пацієнтів, що в кінцевому підсумку призводить до зростання доходів. Витрати на маркетинг та рекламу можна оптимізувати, зосереджуючи зусилля на найбільш прибуткових напрямках, що також сприяє зниженню загальних витрат підприємства.

2. Впровадження електронного документообігу

Сучасні підприємства все частіше переходять до електронного документообігу. Це дозволяє не тільки економити папір і зменшувати кількість фізичних архівів, але й значно прискорює процес обробки інформації. Електронний документообіг полегшує роботу з великими обсягами даних, оскільки документи можуть бути швидко знайдені, проаналізовані та оброблені. Крім того, впровадження електронної документації допомагає знизити ризик втрати документів або їх пошкодження.

Особливо важливо це для медичних підприємств, де кількість документів, пов'язаних із витратами на медичні матеріали, медикаменти, персонал і обладнання, може бути значною. Електронний документообіг забезпечує швидкий доступ до будь-яких документів, що полегшує не тільки поточний облік, а й майбутній аналіз витрат, аудит та підготовку до перевірок.

3. Підвищення прозорості обліку витрат

Прозорість обліку витрат — це один із найважливіших принципів, що сприяє ефективності управління. Прозорі фінансові операції дозволяють уникнути зловживань, шахрайства та нецільового використання коштів. За допомогою сучасних систем контролю за витратами можна в режимі реального часу відслідковувати кожну фінансову операцію, що особливо важливо для медичних закладів, де витрати можуть швидко зростати через непередбачувані обставини, такі як термінова закупівля медикаментів або ремонт обладнання. [13]

Прозорість також полегшує проведення внутрішнього і зовнішнього аудиту. Вона забезпечує можливість вчасно виявляти відхилення від запланованих витрат і коригувати їх. Це допомагає не лише контролювати витрати, але й підвищити довіру до управління як серед співробітників, так і зовнішніх партнерів, таких як постачальники та інвестори.

4. Оптимізація витрат через систему бюджетування

Вдосконалення процесу бюджетування допомагає не тільки планувати майбутні витрати, але й аналізувати відхилення від запланованих показників. Сучасні системи бюджетування дозволяють враховувати всі фактори, що впливають на витрати, такі як зміни в ціні на медичні матеріали, рівень інфляції, зміни у вимогах до медичних послуг тощо. Для медичних закладів це є особливо важливим, оскільки їх витрати часто залежать від багатьох зовнішніх чинників, таких як епідемії, зміни у постачальників або нові регуляторні вимоги.

5. Використання аналітичних інструментів

Використання сучасних аналітичних інструментів дозволяє підприємствам краще розуміти, як і де витрачаються їхні ресурси. Застосування бізнес-аналітики дозволяє проводити детальний аналіз витрат, виявляти тренди і закономірності, які можуть бути неочевидними при ручному аналізі. Наприклад, можна визначити, які витрати мають найбільший вплив на загальну структуру витрат і де можливе їх скорочення без втрати якості наданих послуг.

Системи бізнес-аналітики (BI) також відіграють важливу роль у управлінні витратами. Вони дозволяють аналізувати великі обсяги даних, отриманих з різних джерел, та виявляти тренди і патерни, що можуть впливати на фінансові показники. Наприклад, за допомогою BI-систем можна аналізувати витрати на певні матеріали у порівнянні з аналогічними періодами минулих років, виявляючи, де відбуваються значні коливання витрат.

BI-системи також забезпечують візуалізацію даних, що робить аналіз більш зрозумілим та доступним для управлінського персоналу. За допомогою графіків, діаграм та інтерактивних панелей користувачі можуть швидко оцінити фінансову ситуацію та виявити проблемні області, які потребують термінового втручання. [15]

Впровадження BI-систем у медичних підприємствах дозволяє не лише контролювати витрати, але й прогнозувати їх на основі історичних даних. Це є критично важливим для стратегічного планування та бюджету, оскільки дозволяє закладам оперативно реагувати на зміни у попиті на медичні послуги.

6. Розробка системи ключових показників ефективності (KPI)

Впровадження системи ключових показників ефективності (KPI) дає можливість оцінювати, наскільки ефективно використовуються ресурси підприємства. KPI дозволяють не тільки моніторити поточний стан витрат, але й порівнювати результати з попередніми періодами або іншими аналогічними закладами. Це забезпечує об'єктивну картину того, як підприємство використовує свої ресурси і де можливо підвищити ефективність [7].

7. Навчання та розвиток персоналу

Навчання персоналу — це один із найважливіших елементів вдосконалення системи обліку і контролю витрат. Навчання спеціалістів, що працюють з фінансовими даними, новим технологіям і методам аналізу витрат допомагає покращити загальну ефективність управління. Вміння правильно використовувати сучасні інструменти, такі як ERP-системи, ВІ-платформи та аналітичні інструменти, є критично важливим для оптимізації витрат і забезпечення стабільного розвитку підприємства.

8. Системи управління проектами

Для медичних підприємств також можуть бути корисними системи управління проектами, які дозволяють ефективно планувати та контролювати витрати на конкретні проекти. Ці системи дозволяють визначати бюджет, розподіляти ресурси та стежити за виконанням завдань у рамках проекту.

Використання систем управління проектами дозволяє забезпечити контроль над витратами на кожному етапі реалізації проекту, що, у свою чергу, сприяє їх оптимізації. Керівники можуть отримувати звіти про витрати в режимі реального часу, що дозволяє оперативно вносити корективи у разі перевищення бюджету.

9. Використання електронних таблиць та інструментів автоматизації

Microsoft Excel є популярним інструментом для ведення обліку витрат, особливо на малих і середніх підприємствах. Ця програма надає широкі можливості для створення складних таблиць, що дозволяє користувачам вести облік витрат, відстежувати динаміку витрат, а також використовувати макроси для автоматизації процесів. Користувачі можуть створювати настроювані формули та графіки для візуалізації даних, що полегшує аналіз фінансових показників [23].

Однією з найбільших переваг Excel є його гнучкість, що дозволяє адаптувати таблиці відповідно до специфіки підприємства. Це особливо важливо для медичних установ, де можуть бути специфічні вимоги до обліку витрат на матеріали, медикаменти та інші витрати. Excel також може

інтегруватися з іншими системами, що дозволяє імпортувати та експортувати дані з інших джерел.

Google Sheets надає всі функції, схожі на Excel, але з додатковими можливостями спільної роботи в реальному часі. Це дозволяє кільком користувачам одночасно вносити зміни до облікових таблиць, що особливо корисно для віддаленого управління витратами. Google Sheets також забезпечує доступність даних з будь-якого місця, що робить його ідеальним інструментом для медичних установ, які мають різні відділення або філії.

Крім того, Google Sheets дозволяє інтегрувати дані з інших хмарних сервісів, таких як Google Forms або Google Data Studio, що спрощує аналіз фінансових показників. Користувачі можуть налаштувати автоматичний імпорт даних із зовнішніх джерел, що зменшує ризик помилок при введенні даних і підвищує точність обліку.

Макроси в Excel та Google Sheets є потужними інструментами для автоматизації рутинних операцій, таких як оновлення таблиць, обчислення та формування звітів. Використання формул дозволяє автоматично підраховувати витрати, аналізувати їхню динаміку і прогнозувати майбутні витрати на основі історичних даних. Це дає можливість бухгалтерам та економістам зосередитися на більш важливих завданнях, таких як стратегічне планування та оптимізація ресурсів.

Автоматизація облікових процесів через використання макросів не лише знижує ймовірність помилок, але й економить час, що є важливим фактором у швидко змінюваному середовищі медичних закладів. З точки зору управління витратами, це означає більш точне прогнозування і, як результат, підвищення фінансової стійкості підприємства [36].

Таким чином, вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю витрат є багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу. Інтеграція сучасних технологій, таких як ERP, CRM і BI-системи, дозволяє значно підвищити ефективність управління витратами. Автоматизація рутинних

процесів допомагає зменшити кількість помилок і прискорити обробку фінансових даних, що є особливо важливим у медичних закладах, де обсяг операцій з витратами є значним. Впровадження електронного документообігу, систем управління проектами і ключових показників ефективності (KPI) дозволяє не лише оптимізувати витрати, але й покращити прозорість і контроль за фінансовими операціями [17].

Сучасні аналітичні інструменти, такі як бізнес-аналітика (BI) і електронні таблиці, дозволяють проводити глибокий аналіз витрат, виявляти тренди та прогнозувати майбутні витрати, що забезпечує стратегічне планування та фінансову стійкість підприємства. Крім того, постійний розвиток кваліфікації персоналу є важливою складовою успішної інтеграції нових технологій і підвищення ефективності роботи. Завдяки впровадженню передових технологій, підприємства можуть не лише зменшити витрати, а й покращити свою конкурентоспроможність на ринку, забезпечуючи стабільний фінансовий розвиток.

3.2. Впровадження системи управлінського обліку для підвищення ефективності контролю витрат

В сучасних умовах ведення бізнесу підприємства стикаються з необхідністю постійного вдосконалення управління своїми ресурсами. Одним з найбільш ефективних підходів для оптимізації витрат є впровадження системи управлінського обліку. Така система дозволяє аналізувати витрати на всіх рівнях діяльності підприємства, контролювати бюджети, підвищувати прозорість управління і виявляти резерви для підвищення ефективності. Управлінський облік не тільки допомагає зменшувати витрати, але й сприяє прийняттю обґрунтованих рішень на основі актуальних даних, що є критичним у мінливому бізнес-середовищі.

Управлінський облік — це комплексний підхід до збору, обробки та аналізу інформації, що використовується для прийняття стратегічних і тактичних рішень всередині підприємства. Він відрізняється від фінансового обліку тим, що орієнтований на внутрішні потреби компанії, а не на зовнішніх користувачів, таких як інвестори або кредитори [57].

Рис. 3.2. Цілі управлінського обліку

Управлінський облік відіграє ключову роль у процесі контролю витрат, оскільки надає керівництву оперативну інформацію для аналізу діяльності підприємства та управління фінансами.

Впровадження системи управлінського обліку включає кілька важливих елементів, які дозволяють забезпечити ефективний контроль витрат:

1. Облік за центрами відповідальності

Центри відповідальності — це структурні одиниці підприємства, які мають власні бюджети та несуть відповідальність за витрати і результати діяльності. Це можуть бути окремі підрозділи, відділи або навіть проекти. Облік за центрами відповідальності дозволяє оцінювати ефективність кожного

підрозділу окремо та виявляти зони перевитрат. Такий підхід дозволяє керівництву підприємства точніше визначати, де необхідно вжити заходів для зменшення витрат або підвищення ефективності.

Наприклад, на підприємстві можуть бути створені центри відповідальності для виробництва, маркетингу, продажу, адміністративних послуг тощо. Кожен із цих центрів відповідає за свої витрати та досягнення планових показників. Це дозволяє детальніше аналізувати ефективність кожного з них і виявляти слабкі місця, які потребують корекції.

2. Бюджетування і планування

Бюджетування є важливим елементом управлінського обліку, оскільки воно дозволяє підприємству планувати витрати і доходи на певний період часу. Система бюджетного контролю допомагає керівництву порівнювати фактичні витрати з запланованими і виявляти відхилення. Це дозволяє не лише контролювати фінансові потоки, але й прогнозувати потреби в ресурсах і вчасно коригувати бюджети для уникнення перевитрат [6].

Бюджетування може бути детальним (складатися з бюджету витрат на окремі підрозділи, проекти чи навіть продукти) або зведеним (загальний бюджет підприємства). Ефективне бюджетування сприяє підвищенню фінансової дисципліни та оптимізації витрат, оскільки дозволяє керівництву своєчасно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі та в середині підприємства.

3. Автоматизація облікових процесів

Сучасний рівень розвитку інформаційних технологій надає безліч можливостей для автоматизації управлінського обліку. Використання ERP-систем, таких як 1С: Підприємство, SAP або інші спеціалізовані програми, дозволяє підприємствам автоматизувати процеси обліку витрат, контролю бюджетів і звітності.

Автоматизація дозволяє значно підвищити точність і швидкість обробки фінансових даних, зменшити кількість помилок, пов'язаних з ручним введенням

інформації, а також забезпечити більш оперативний доступ до аналітичних даних. Наприклад, система може автоматично розподіляти витрати між різними центрами відповідальності, формувати звіти за підрозділами, проектами або іншими показниками.

4. Впровадження КРІ (ключових показників ефективності)

Важливою частиною управлінського обліку є впровадження ключових показників ефективності (КРІ), які дозволяють оцінювати результативність використання ресурсів. КРІ можуть включати такі показники, як:

- Витрати на одиницю продукції;
- Частка адміністративних витрат у загальних витратах;
- Рентабельність окремих проектів або продуктів;
- Співвідношення витрат на виробництво до витрат на збут.

Регулярний моніторинг КРІ дозволяє керівництву підприємства своєчасно виявляти проблемні зони в управлінні витратами і приймати необхідні заходи для їх усунення.

5. Аналіз витрат і прийняття рішень

Один із ключових аспектів управлінського обліку — це здатність глибокого аналізу витрат на підприємстві. [8] Аналіз може бути виконаний на різних рівнях: за окремими статтями витрат (матеріальні витрати, витрати на персонал, енергоресурси тощо), за проектами, продуктами або підрозділами.

Аналіз витрат дозволяє виявити невиправдані витрати, оптимізувати процеси і знизити собівартість продукції або послуг. На основі таких даних керівництво може приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку підприємства: інвестувати в модернізацію обладнання, скорочувати витрати на неефективні напрямки діяльності або впроваджувати нові технології для зниження витрат.

Впровадження системи управлінського обліку має безліч переваг для підприємства:

- Підвищення прозорості витрат. Завдяки деталізованому обліку за центрами відповідальності та автоматизації процесів, керівництво

отримує точну інформацію про витрати на кожному етапі виробництва або надання послуг.

- Оптимізація витрат. Система дозволяє оперативно виявляти перевитрати та аналізувати причини їх виникнення, що допомагає знаходити шляхи для зниження витрат.
- Підвищення ефективності управління ресурсами. Керівництво підприємства отримує інструменти для гнучкого управління ресурсами та розробки стратегій для покращення використання ресурсів.
- Покращення фінансової дисципліни. Автоматизація та контроль бюджетів допомагають уникати перевитрат і підтримувати фінансову дисципліну на високому рівні.
- Прийняття обґрунтованих рішень. Регулярний аналіз витрат і моніторинг КРІ дозволяють приймати обґрунтовані рішення на основі актуальних даних, що підвищує ефективність управлінських рішень.

Сучасний бізнес-світ ставить перед підприємствами багато викликів, серед яких основною є необхідність ефективного управління ресурсами для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності на ринку. [28] Одним із найважливіших інструментів для досягнення цієї мети є управлінський облік, що дозволяє не лише аналізувати витрати, але й управляти ними для досягнення стратегічних цілей підприємства. Впровадження системи управлінського обліку сприяє гнучкості та адаптивності компанії до змін в зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах.

Управлінський облік забезпечує не просто збір даних про фінансові потоки, а й формує основу для прийняття обґрунтованих рішень, спрямованих на зниження витрат, підвищення ефективності роботи підприємства та досягнення максимального прибутку. У цьому контексті система управлінського обліку виконує не лише функцію контролю, але й стає інструментом стратегічного управління, оскільки допомагає впроваджувати зміни, що дозволяють оптимізувати процеси на підприємстві. [9]

Управлінський облік можна охарактеризувати як процес збору, аналізу та інтерпретації інформації, необхідної для внутрішнього використання керівництвом підприємства. На відміну від фінансового обліку, що орієнтований на зовнішніх користувачів, таких як інвестори, кредитори або державні органи, управлінський облік надає інформацію для прийняття рішень керівництвом і спрямований на покращення внутрішніх процесів.

Основні завдання управлінського обліку	Аналіз витрат
	Контроль за витратами
	Планування
	Прийняття рішень

Рис. 3.3. Основні завдання управлінського обліку

З огляду на це, управлінський облік можна назвати стратегічним інструментом, оскільки він забезпечує керівництво інформацією для прийняття як поточних, так і довгострокових рішень.

Для ефективного управління підприємством необхідно мати чітке уявлення про структуру витрат. Управлінський облік класифікує витрати за кількома основними критеріями, що дозволяє глибше аналізувати їхній вплив на діяльність компанії.

Центри відповідальності є важливою складовою управлінського обліку, оскільки вони дозволяють розподілити відповідальність за витрати та результати діяльності між окремими підрозділами підприємства. Це сприяє підвищенню ефективності управління ресурсами та дозволяє керівництву отримувати більш точну інформацію про діяльність кожного підрозділу. [8]

Кожен центр відповідальності має свій бюджет, і керівник цього центру несе відповідальність за виконання планових показників та ефективність використання виділених ресурсів. Це дозволяє не лише детально контролювати витрати, але й стимулювати керівників підрозділів до підвищення ефективності їхньої роботи.

Існує кілька видів центрів відповідальності:

- Центри витрат — підрозділи, які несуть відповідальність за витрати, але не відповідають за доходи (наприклад, виробничі підрозділи).
- Центри доходів — підрозділи, які відповідають лише за отримання доходів, але не за витрати (наприклад, відділи збуту).
- Центри прибутку — підрозділи, які несуть відповідальність як за доходи, так і за витрати (наприклад, дочірні підприємства або бізнес-одиниці).
- Центри інвестицій — підрозділи, що відповідають за прийняття інвестиційних рішень та управління активами підприємства.

Бюджетування є важливим елементом управлінського обліку, що забезпечує контроль за витратами та допомагає підприємству досягати поставлених фінансових цілей. [24] Бюджетування передбачає складання плану витрат і доходів на певний період, а також контроль за виконанням цього плану.

Переваги бюджетування:

- Прозорість витрат — завдяки бюджетуванню керівництво отримує чітке уявлення про майбутні витрати, що дозволяє ефективніше планувати використання ресурсів.
- Контроль за фінансовими потоками — регулярний аналіз відхилень від бюджету дозволяє вчасно виявляти перевитрати і вживати заходів для їх усунення.
- Оптимізація використання ресурсів — завдяки плануванню витрат керівництво може приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації виробничих процесів та управління ресурсами.

Бюджетування може бути як оперативним (короткостроковим), так і стратегічним (довгостроковим), що дозволяє підприємству гнучко адаптуватися до змін у ринковій кон'юктурі та внутрішніх умовах діяльності.

Одним із найважливіших аспектів управлінського обліку є його роль у прийнятті рішень керівництвом підприємства. Обґрунтовані управлінські рішення базуються на точних даних про фінансові показники, витрати та результати діяльності підприємства.

1. Оцінка фінансових результатів. Управлінський облік надає керівництву інформацію про фінансові результати кожного підрозділу підприємства, що дозволяє оцінити їхню ефективність та визначити напрямки для покращення.

2. Аналіз витрат і рентабельності. За допомогою управлінського обліку можна проаналізувати структуру витрат підприємства, виявити неефективні напрямки використання ресурсів та розробити стратегії для оптимізації витрат.

3. Прийняття рішень щодо інвестицій. Управлінський облік дозволяє оцінювати доцільність інвестицій у розвиток нових проектів або придбання активів, ґрунтуючись на фінансових показниках та прогнозах.

4. Стратегічне планування. Управлінський облік забезпечує керівництво даними для розробки довгострокових стратегій розвитку підприємства, визначення його конкурентних переваг і оптимізації фінансових потоків.

5. Контроль за виконанням планів. Управлінський облік допомагає контролювати виконання стратегічних і операційних планів підприємства, що дозволяє вчасно реагувати на відхилення від планових показників і коригувати стратегії. [37]

Отже, впровадження системи управлінського обліку є важливим інструментом для підвищення ефективності контролю витрат на підприємстві. Ця система забезпечує автоматизацію процесів обліку, планування та контролю

бюджетів, аналізу витрат та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Завдяки інтеграції передових технологій, таких як ERP-системи, бізнес-аналітика та електронний документообіг, підприємства отримують прозору та гнучку систему управління витратами, що сприяє покращенню фінансової стабільності, підвищенню конкурентоспроможності та стійкості на ринку.

В умовах швидкого розвитку ринку, зміни вимог до бізнесу та зростаючої конкуренції, ефективний управлінський облік стає невід'ємною складовою стратегічного управління, що дозволяє підприємствам не лише виживати, а й розвиватися в сучасному економічному середовищі. Таким чином, впровадження системи управлінського обліку є важливим кроком до оптимізації витрат, підвищення ефективності управління ресурсами та зміцнення фінансової позиції підприємства.

3.3. Оптимізація витрат через автоматизацію облікових процесів

Автоматизація облікових процесів є однією з найбільш ефективних стратегій для оптимізації витрат на підприємстві. У сучасних умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій підприємства стикаються з необхідністю швидкої адаптації до нових стандартів і вимог ринку. Від цього безпосередньо залежить їх конкурентоспроможність і здатність виживати на динамічних ринках. [58]

Автоматизація дозволяє підприємствам істотно знизити витрати на адміністративні процеси, підвищити точність і якість облікових операцій, а також оптимізувати управління ресурсами. Це особливо важливо для великих організацій, де обсяг даних і кількість фінансових операцій вимагають швидкої та точної обробки. Використання сучасних ERP-систем, таких як 1С:

Підприємство, SAP, Oracle, дозволяє інтегрувати всі процеси, що сприяє підвищенню ефективності обліку та прийняття управлінських рішень.

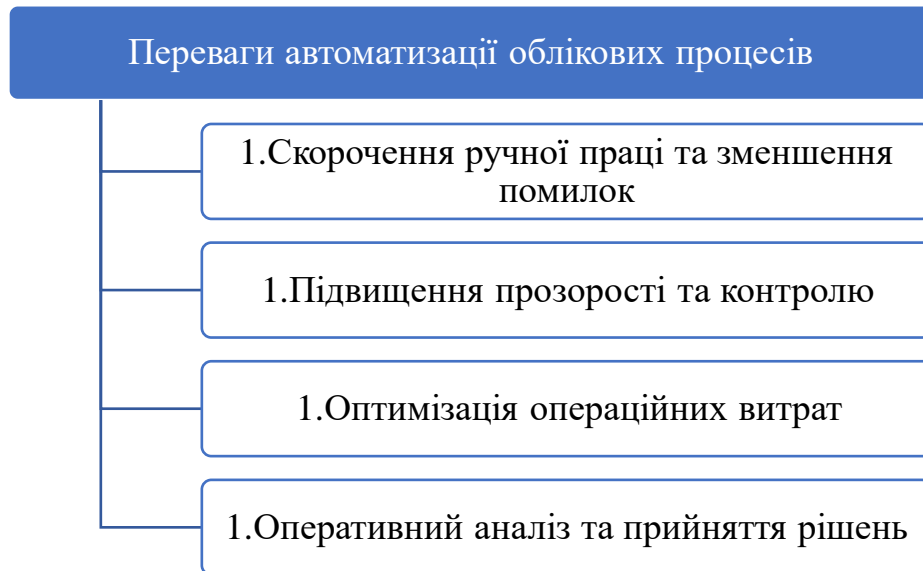

Рис. 3.4. Переваги автоматизації облікових процесів

1. Скорочення ручної праці та зменшення помилок

Ручне введення даних є одним із найбільших джерел помилок у бухгалтерському та управлінському обліку. Помилки можуть виникати на різних етапах — від неправильного заповнення документів до дублювання або втрати важливої інформації. Такі помилки можуть спричинити серйозні фінансові втрати, як-от неправильне планування витрат або подача некоректної фінансової звітності.

Автоматизація значно знижує ці ризики. Наприклад, ERP-системи дозволяють інтегрувати дані з різних джерел і зберігати їх в єдиній базі. Це гарантує правильність введених даних, оскільки вони обробляються автоматично і перевіряються на всіх етапах обробки. Системи автоматично коригують невідповідності, що дозволяє уникати негативних наслідків. Важливим є також те, що зменшення обсягу ручної праці дозволяє підприємствам скоротити витрати на персонал.

2. Підвищення прозорості та контролю

Автоматизація забезпечує прозорість облікових операцій, що є важливим фактором для ефективного управління підприємством. Керівники отримують доступ до актуальної інформації про витрати в реальному часі, що дає змогу швидко реагувати на відхилення від плану, приймати управлінські рішення та вживати коригуючі заходи.

Інтегровані ERP-системи дозволяють керівникам контролювати витрати на всіх етапах виробничого процесу. Наприклад, якщо витрати на закупівлю сировини перевищують запланований бюджет, система автоматично сповістить керівництво. Це дозволяє вчасно внести необхідні корективи та запобігти нецільовому використанню ресурсів.

Крім того, ERP-системи можуть бути інтегровані з іншими системами, такими як управління персоналом або складськими запасами, що забезпечує прозорість усіх процесів і дозволяє контролювати витрати на рівні всього підприємства.

3. Оптимізація операційних витрат

Завдяки автоматизації облікових процесів підприємства можуть значно скоротити операційні витрати. Це стосується рутинних завдань, таких як обробка рахунків, платежів і фінансових операцій. Автоматизація зменшує кількість адміністративного персоналу, необхідного для ручної обробки документів, що знижує витрати на оплату праці. [20]

Також автоматизовані системи можуть зменшити витрати на зберігання паперових документів через впровадження електронного документообігу. Це дозволяє зберігати інформацію в цифровому форматі, забезпечуючи швидший доступ до неї. Наприклад, компанії, які раніше витрачали значні ресурси на архівування документів, тепер можуть автоматизувати ці процеси, що дозволяє заощаджувати кошти та підвищувати ефективність.

4. Оперативний аналіз та прийняття рішень

ERP-системи надають можливість керівникам швидко аналізувати дані та приймати рішення на основі актуальної інформації. Автоматизовані системи дозволяють генерувати аналітичні звіти про витрати в режимі реального часу, що значно прискорює процес ухвалення рішень.

Наприклад, керівники можуть порівнювати витрати між підрозділами, оцінювати ефективність проектів або аналізувати витрати на конкретні етапи виробництва. Це дає змогу зробити управлінські рішення більш обґрунтованими та ефективними, оскільки дані, на основі яких приймаються рішення, є актуальними та точними.

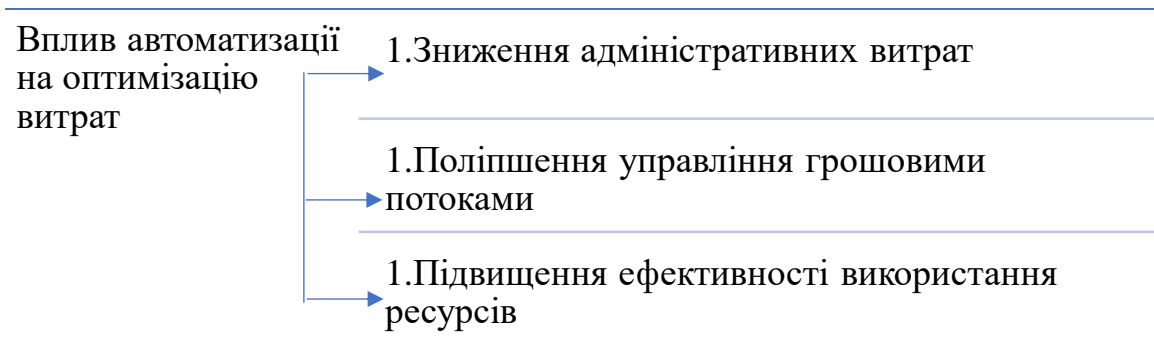

Рис. 3.4. Вплив автоматизації на оптимізацію витрат

1. Зниження адміністративних витрат

Автоматизація сприяє значному зниженню адміністративних витрат підприємства. За допомогою автоматизованих систем підприємства можуть зменшити потребу в ручній обробці даних та залученні великого обсягу адміністративного персоналу. Це знижує витрати на оплату праці, а також підвищує продуктивність і точність облікових процесів.

Крім того, автоматизація процесів зберігання та обробки документів забезпечує точний та швидкий доступ до інформації. Це дозволяє знизити витрати на підтримку архівів, адже більшість документів зберігаються в електронному вигляді, що також знижує ризики втрати або пошкодження документації. [63]

2. Поліпшення управління грошовими потоками

Автоматизація дозволяє підприємствам точніше контролювати свої грошові потоки. Автоматизовані системи дозволяють своєчасно виявляти проблеми з ліквідністю, уникати затримок у платежах та попереджати переплати. Це особливо важливо для великих компаній, де кожен день затримки платежів може призвести до значних фінансових втрат.

Автоматизовані системи також надають можливість оперативно коригувати фінансові плани, залежно від поточних показників. Це допомагає уникнути дефіциту коштів на рахунках та забезпечити безперервність фінансових потоків, що є критичним для успішного функціонування підприємства.

3. Підвищення ефективності використання ресурсів

Автоматизація дозволяє підприємствам ефективніше використовувати наявні ресурси. ERP-системи забезпечують точний облік витрат на кожному етапі виробничого процесу, що дозволяє керівництву виявляти неефективні напрями діяльності та вчасно вживати заходів для їх оптимізації. Це забезпечує максимальне використання потенціалу підприємства та дозволяє знижувати зайві витрати.

Виклики впровадження автоматизації

Попри очевидні переваги автоматизації, впровадження нових технологій може супроводжуватися певними викликами. Одним із основних викликів є висока вартість впровадження ERP-систем, що включає вартість самого програмного забезпечення, налаштування системи під конкретні потреби підприємства та навчання персоналу. [47]

Окрім цього, можуть виникати проблеми з інтеграцією нових систем із вже існуючими технологіями на підприємстві, що може вимагати додаткових технічних рішень.

Переваги довгострокового впровадження автоматизації

Після подолання початкових викликів автоматизація облікових процесів надає значні переваги в довгостроковій перспективі. Автоматизовані системи допомагають підприємствам не лише скорочувати витрати, але й підвищувати ефективність використання ресурсів, що сприяє зростанню прибутків та підвищенню конкурентоспроможності на ринку.

Виходячи з вищесказаного, автоматизація облікових процесів є важливим кроком для підвищення ефективності управління витратами на підприємстві. Використання сучасних інформаційних технологій, таких як ERP-системи, дозволяє знизити адміністративні витрати, підвищити точність даних і забезпечити прозорість процесів управління. Це дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані рішення, оптимізувати використання ресурсів і забезпечувати стабільність грошових потоків.

Автоматизація є важливим інструментом для довгострокового успіху підприємства, що допомагає підвищити ефективність, конкурентоспроможність та фінансову стійкість в умовах швидко змінюваного ринку.

3.4. Запровадження новітніх методів аналізу та контролю витрат на підприємстві

Процес запровадження новітніх методів аналізу та контролю витрат на підприємстві є важливою складовою стратегії розвитку сучасних компаній, спрямованої на підвищення їхньої ефективності, конкурентоспроможності та стійкості до змін. У сучасній економіці, що характеризується високою динамікою та зростаючою конкуренцією, витрати стають одним із ключових факторів, що впливають на фінансовий результат підприємства.

Впровадження новітніх методів управління витратами не лише допомагає знизити витрати, а й відкриває додаткові можливості для оптимізації внутрішніх процесів і покращення прийняття управлінських рішень. Однак цей процес є

досить складним і потребує ретельного планування, вибору відповідних інструментів та технологій, а також підготовки персоналу до роботи з новими системами. [58]

Управління витратами на сучасному підприємстві – це складний і багатогранний процес, який вимагає системного підходу та врахування багатьох факторів. Основними викликами в цій сфері є:

- Зростаючі витрати на матеріали та енергоресурси. Збільшення вартості ресурсів безпосередньо впливає на витрати підприємства, що потребує детального аналізу структури витрат.

- Конкуренція на ринку. Для того, щоб зберегти конкурентоспроможність, підприємствам необхідно постійно оптимізувати свої витрати, забезпечуючи при цьому високу якість продукції чи послуг.

- Зміни в законодавстві та регуляторних нормах. Нові вимоги щодо звітності, бухгалтерського обліку та податкових норм також можуть суттєво впливати на структуру витрат підприємства.

- Складність у плануванні. Умови ринку постійно змінюються, що ускладнює довгострокове планування витрат. Тут на допомогу приходять новітні методи прогнозування та аналізу витрат.

На першому етапі запровадження новітніх методів необхідно провести всебічний аналіз поточної ситуації на підприємстві. Це включає вивчення поточних витрат, наявних методів їхнього контролю та управління, а також інструментів, що використовуються для аналізу фінансових показників. Основна мета цього етапу — виявити слабкі місця та зрозуміти, які процеси потребують удосконалення або заміни новими інструментами. [39]

На цьому етапі варто залучити незалежних експертів або консалтингові компанії, які можуть об'єктивно оцінити стан справ на підприємстві та надати рекомендації щодо впровадження новітніх методів.

Перед тим, як перейти до обговорення новітніх методів аналізу та контролю витрат, важливо коротко розглянути традиційні підходи, які використовуються на підприємствах:

- Метод калькуляції собівартості продукції. Цей метод базується на детальному розрахунку прямих і непрямих витрат, які пов'язані з виробництвом продукції. Він дозволяє підприємству визначати собівартість одиниці продукції і на цій основі формувати цінову політику.
- Аналіз "витрати-обсяг-прибуток" (CVP-аналіз). Цей метод використовується для визначення взаємозв'язку між витратами, обсягом продажів і прибутком. Він допомагає керівникам підприємства приймати рішення щодо оптимального рівня виробництва, ціноутворення та витрат.
- Метод стандартних витрат. У цьому методі використовується попередньо встановлені стандарти для визначення витрат на виробництво продукції або надання послуг. Відхилення від стандартів потім аналізуються для виявлення неефективних процесів.

Хоча ці методи все ще є ефективними, вони мають свої обмеження в умовах швидких змін на ринку. Тому підприємства все частіше впроваджують новітні підходи до аналізу та контролю витрат.

Новітні методи аналізу витрат базуються на використанні сучасних інформаційних технологій, аналітичних інструментів та алгоритмів, що дозволяють глибше зрозуміти структуру витрат, а також точніше прогнозувати їх зміни. [65] Нижче наведено основні новітні підходи до управління витратами.

Таблиця 3.1.

Основні новітні підходи до управління витратами

Назва підходу	Визначення	Переваги
ABC-аналіз (Activity-Based Expenseing)	Цей метод дозволяє більш точно визначати витрати на конкретні продукти чи послуги, базуючись на реальних видах діяльності, які виконуються на підприємстві.	<ul style="list-style-type: none"> • Дає змогу більш точно визначити витрати на виробництво кожного продукту або послуги. • Підвищує прозорість витрат, оскільки показує,

		які саме процеси є найбільш витратними. •Допомагає виявляти неефективні процеси та зони перевитрат.
Метод бюджетування з нуля (Zero-Based Budgeting)	Полягає в тому, що кожного бюджетного періоду всі витрати аналізуються і переглядаються заново, без врахування минулих періодів. Це дозволяє уникати автоматичного перенесення неефективних витрат на новий бюджетний період.	•Дозволяє оптимізувати витрати з урахуванням реальних потреб підприємства. •Підвищує контроль за витратами, оскільки кожна стаття витрат обґрунтовується. •Дає змогу швидко реагувати на зміни в ринкових умовах.
Бенчмаркінг витрат	Це порівняльний аналіз витрат із кращими практиками інших підприємств або галузей. Метою бенчмаркінгу є виявлення областей для покращення та запровадження змін, які дозволяють досягти таких же або кращих результатів у сфері управління витратами.	•Дає змогу визначити, наскільки витрати підприємства є конкурентоспроможними порівняно з іншими учасниками ринку. •Допомагає виявляти можливості для зниження витрат та підвищення ефективності. •Сприяє впровадженню кращих практик у процес управління витратами.
Аналіз на основі бізнес-аналітики (Business Intelligence)	Це технологічний процес збору, обробки та аналізу великих обсягів даних для отримання управлінської інформації. За допомогою ВІ-систем підприємства можуть здійснювати детальний аналіз витрат, виявляти тенденції та закономірності у витратах, прогнозувати зміни та приймати обґрунтовані рішення.	• Дозволяє отримувати актуальні дані про витрати в реальному часі. • Забезпечує візуалізацію даних за допомогою графіків і діаграм, що полегшує аналіз. • Допмагає прогнозувати витрати на основі історичних даних.

Окрім новітніх методів аналізу витрат, існують також сучасні підходи до контролю витрат, які забезпечують підвищену точність і ефективність у моніторингу витрат на підприємстві. [48]

1. КРІ (ключові показники ефективності)

Ключові показники ефективності (КРІ) є одним із найпоширеніших інструментів контролю витрат на підприємстві. Вони дозволяють керівництву підприємства оцінювати, наскільки ефективно використовуються ресурси, і чи відповідають витрати встановленим цілям та планам.

Переваги КРІ:

- Дозволяють об'єктивно оцінювати ефективність управління витратами.
- Допомагають виявляти відхилення від планових показників та оперативно реагувати на них.
- Підвищують прозорість витратних процесів.

2. Контролінг

Контролінг є стратегічною функцією управління витратами, яка забезпечує постійний моніторинг витрат на всіх рівнях підприємства. Контролінг передбачає регулярний аналіз витрат, планування та контроль за виконанням бюджетів.

Основні переваги контролінгу:

- Дозволяє керівництву оперативно отримувати інформацію про виконання бюджетів і фактичні витрати.
- Підвищує точність планування та прогнозування витрат.
- Сприяє виявленню проблемних зон у витратах та їх своєчасному усуненню.

Незважаючи на численні переваги, впровадження новітніх методів контролю та аналізу витрат може стикатися з певними проблемами. [23]

1. Високі витрати на впровадження

Запровадження новітніх інструментів, зокрема ERP-систем, ВІ-платформ або автоматизованих систем управління витратами, потребує значних фінансових вкладень. Це стосується як закупівлі та налаштування програмного забезпечення, так і навчання персоналу. Для малих і середніх підприємств такі інвестиції можуть стати серйозною проблемою.

2. Опір змінам

Персонал часто чинить опір змінам, особливо якщо нові методи передбачають кардинальну зміну робочих процесів. Це може негативно впливати на швидкість та якість впровадження нових систем. Для мінімізації цього ризику необхідно залучати працівників до процесу змін з самого початку, пояснювати їм переваги нових підходів та забезпечувати належну підтримку на всіх етапах впровадження.

3. Відсутність технічної підготовки

Впровадження сучасних аналітичних систем вимагає високого рівня технічної підготовки від співробітників. Якщо підприємство не має достатньої кількості кваліфікованих кадрів, це може спричинити проблеми з налаштуванням та використанням нових систем.

Практичні рекомендації щодо впровадження новітніх методів

Для того, щоб ефективно запровадити новітні методи аналізу та контролю витрат, підприємствам необхідно дотримуватись низки рекомендацій:

1. Оцінка готовності підприємства до змін. Перед впровадженням нових методів варто провести аналіз існуючих процесів та визначити, які зміни можуть бути найбільш корисними.

2. Навчання персоналу. Підготовка персоналу до роботи з новітніми методами аналізу та контролю витрат є однією з ключових умов успішного впровадження. Навчання має бути спрямоване на те, щоб співробітники не лише освоїли нові інструменти, але й усвідомили їхні переваги та необхідність використання.

Навчальні програми можуть включати як тренінги для керівного складу, що стосуватимуться стратегічного управління витратами, так і спеціалізовані курси для фінансового та ІТ-відділів, що забезпечуватимуть технічну підтримку нових інструментів.

3. Пілотні проекти. Впровадження нових методів варто розпочинати з пілотних проектів на окремих підрозділах або напрямках діяльності.

Впровадження новітніх методів аналізу витрат завжди варто розпочинати з пілотних проектів. Це дозволяє випробувати нові підходи в умовах реальної діяльності підприємства, проте без ризику для всієї організації. Пілотні проекти можуть бути запуснені на окремих підрозділах або в конкретних процесах, щоб виявити недоліки та проблемні місця.

Цей етап також важливий для отримання зворотного зв'язку від персоналу та керівництва щодо ефективності нових методів, після чого можуть бути внесені корективи.

4. Постійний моніторинг результатів. Після впровадження нових методів важливо постійно оцінювати їх ефективність та вносити корективи за необхідності.

5. Масштабування впроваджень. Після успішного завершення пілотних проектів можна розпочинати масштабування нових методів на всі підрозділи підприємства. Для цього важливо забезпечити належну координацію дій між усіма учасниками процесу, а також постійно моніторити ефективність впровадження на кожному етапі.

6. Оцінка результатів та оптимізація. Після повного впровадження нових методів необхідно регулярно оцінювати результати та ефективність впроваджених змін. Для цього можна використовувати КРІ (ключові показники ефективності), які дозволять об'єктивно оцінити, наскільки успішно було впроваджено новітні методи управління витратами.

Крім того, важливо забезпечити постійний моніторинг результатів і адаптувати процеси у випадку виявлення нових викликів або проблем. [48]

Отже, запровадження новітніх методів аналізу та контролю витрат на підприємстві є ключовим інструментом для підвищення ефективності його діяльності, конкурентоспроможності та фінансової стійкості. У сучасних умовах, коли підприємства стикаються зі швидкими змінами в економічному середовищі, конкуренцією та зростаючими вимогами до якості продукції чи

послуг, контроль витрат стає однією з найважливіших складових стратегії розвитку компанії.

Новітні методи управління витратами, такі як ABC-аналіз, бюджетування з нуля, бенчмаркінг та інструменти Business Intelligence, дозволяють підприємствам отримувати детальну та актуальну інформацію про структуру витрат, визначати неефективні процеси, прогнозувати зміни та швидко реагувати на відхилення від планових показників. Ці підходи забезпечують прозорість витратних процесів, оперативність прийняття рішень та максимальну ефективність використання ресурсів.

Попри численні переваги, впровадження новітніх методів контролю витрат пов'язане з певними викликами. Серед них – висока вартість впровадження нових систем, опір змінам з боку персоналу та необхідність технічної підготовки працівників. Однак належне планування, підготовка персоналу, впровадження пілотних проектів та постійний моніторинг результатів дозволяють успішно долати ці труднощі.

Висновки до розділу 3

1. Вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю витрат є багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу. Інтеграція сучасних технологій, таких як ERP, CRM і BI-системи, дозволяє значно підвищити ефективність управління витратами. Автоматизація рутинних процесів допомагає зменшити кількість помилок і прискорити обробку фінансових даних, що є особливо важливим у медичних закладах, де обсяг операцій з витратами є значним. Впровадження електронного документообігу, систем управління проектами і ключових показників ефективності (KPI) дозволяє не лише оптимізувати витрати, але й покращити прозорість і контроль за фінансовими операціями.

2. Сучасні аналітичні інструменти, такі як бізнес-аналітика (BI) і електронні таблиці, дозволяють проводити глибокий аналіз витрат, виявляти тренди та прогнозувати майбутні витрати, що забезпечує стратегічне планування та фінансову стійкість підприємства. Крім того, постійний розвиток кваліфікації персоналу є важливою складовою успішної інтеграції нових технологій і підвищення ефективності роботи. Завдяки впровадженню передових технологій, підприємства можуть не лише зменшити витрати, а й покращити свою конкурентоспроможність на ринку, забезпечуючи стабільний фінансовий розвиток.

3. Впровадження системи управлінського обліку є важливим інструментом для підвищення ефективності контролю витрат на підприємстві. Ця система забезпечує автоматизацію процесів обліку, планування та контролю бюджетів, аналізу витрат та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Завдяки інтеграції передових технологій, таких як ERP-системи, бізнес-аналітика та електронний документообіг, підприємства отримують прозору та гнучку систему управління витратами, що сприяє покращенню фінансової стабільності, підвищенню конкурентоспроможності та стійкості на ринку.

4. В умовах швидкого розвитку ринку, зміни вимог до бізнесу та зростаючої конкуренції, ефективний управлінський облік стає невід'ємною складовою стратегічного управління, що дозволяє підприємствам не лише виживати, а й розвиватися в сучасному економічному середовищі. Таким чином, впровадження системи управлінського обліку є важливим кроком до оптимізації витрат, підвищення ефективності управління ресурсами та зміцнення фінансової позиції підприємства.

5. Автоматизація облікових процесів є важливим кроком для підвищення ефективності управління витратами на підприємстві. Використання сучасних інформаційних технологій, таких як ERP-системи, дозволяє знизити адміністративні витрати, підвищити точність даних і забезпечити прозорість процесів управління. Це дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані

рішення, оптимізувати використання ресурсів і забезпечувати стабільність грошових потоків.

6. Автоматизація є важливим інструментом для довгострокового успіху підприємства, що допомагає підвищити ефективність, конкурентоспроможність та фінансову стійкість в умовах швидко змінюваного ринку.

7. Запровадження новітніх методів аналізу та контролю витрат на підприємстві є ключовим інструментом для підвищення ефективності його діяльності, конкурентоспроможності та фінансової стійкості. У сучасних умовах, коли підприємства стикаються зі швидкими змінами в економічному середовищі, конкуренцією та зростаючими вимогами до якості продукції чи послуг, контроль витрат стає однією з найважливіших складових стратегії розвитку компанії.

8. Новітні методи управління витратами, такі як ABC-аналіз, бюджетування з нуля, бенчмаркінг та інструменти Business Intelligence, дозволяють підприємствам отримувати детальну та актуальну інформацію про структуру витрат, визначати неефективні процеси, прогнозувати зміни та швидко реагувати на відхилення від планових показників. Ці підходи забезпечують прозорість витратних процесів, оперативність прийняття рішень та максимальну ефективність використання ресурсів.

9. Попри численні переваги, впровадження новітніх методів контролю витрат пов'язане з певними викликами. Серед них – висока вартість впровадження нових систем, опір змінам з боку персоналу та необхідність технічної підготовки працівників. Однак належне планування, підготовка персоналу, впровадження пілотних проектів та постійний моніторинг результатів дозволяють успішно долати ці труднощі.

ВИСНОВКИ

1. Витрати на виробництво є ключовим елементом економічної діяльності підприємства. Вони включають як явні, так і неявні складові, що відображають всі ресурси, залучені у виробничий процес. Економічні витрати охоплюють як прямі витрати на оплату ресурсів, так і неявні витрати, що пов'язані з альтернативними можливостями використання ресурсів. Розуміння та управління витратами є важливим для підвищення ефективності підприємства і забезпечення його стабільності на ринку.

2. Ефективний облік витрат виробництва є ключовим елементом управління діяльністю підприємства, оскільки він забезпечує детальне розуміння витрат на всіх етапах виробничого процесу. Важливість точного визначення і контролю витрат важко переоцінити, адже це дозволяє підприємству оптимізувати використання ресурсів, знизити витрати і підвищити рентабельність.

3. Основними методами обліку витрат є нормативний, позамовний, стандартний та інші, які застосовуються залежно від специфіки виробничих процесів. Групування витрат за економічними елементами та статтями калькуляції дозволяє ефективніше управляти витратами та здійснювати їх аналіз. У результаті точний облік витрат є основою для прийняття ефективних управлінських рішень і досягнення фінансової стабільності підприємства.

4. Особливості формування собівартості продукції на медичному виробництві відрізняються від інших галузей через високі вимоги до якості, регулювання, інноваційність та необхідність сертифікації продукції. Крім того, витрати на дослідження і розробки, кваліфіковану робочу силу, спеціалізоване обладнання, контроль якості та маркетинг значно впливають на кінцеву собівартість продукції. Успішне управління цими аспектами дозволяє медичним підприємствам залишатися конкурентоспроможними, забезпечуючи при цьому надійну та безпечну продукцію для споживачів.

5. Контроль витрат виробництва є важливою складовою управлінської діяльності підприємства. Він дозволяє забезпечити ефективне використання ресурсів, знизити витрати, збільшити прибуток та підтримати конкурентоспроможність продукції на ринку. Для досягнення цього використовуються різні методи і інструменти контролю, кожен з яких спрямований на своєчасне виявлення відхилень та їх оперативне усунення.

6. Аналіз витрат є критично важливим інструментом для управління ефективністю підприємства, оскільки дозволяє виявити резерви для зниження собівартості та підвищення прибутковості. Для медичних підприємств, де значна частка витрат припадає на матеріали, енергію та робочу силу, систематичний підхід до управління витратами сприяє досягненню фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

7. Основні результати аналізу показують, що попри зростання витрат у 2022-2023 роках, підприємству вдалося покращити рентабельність. Зниження витрат на 1 грн продукції свідчить про ефективне використання ресурсів та управління виробничими процесами. Прибуток зріс завдяки збільшенню доходу від реалізації продукції, що дозволило підприємству не лише забезпечити фінансову стійкість, але й підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

8. Зниження собівартості продукції дозволяє підприємству досягти декількох ключових переваг, таких як збільшення прибутку, підвищення рентабельності, конкурентоспроможності та створення резервів для інвестування. Успіх підприємства залежить від постійного вдосконалення процесів, впровадження новітніх технологій та ефективного управління витратами, що сприяє довгостроковій фінансовій стабільності.

9. Організація обліку та контролю витрат є необхідною умовою для підвищення рентабельності медичного підприємства, покращення якості управління ресурсами та досягнення стратегічних цілей фінансової стабільності. Використання сучасних методів управлінського обліку та контролю дозволяє ТОВ "Укртехмед Інновейшн" не лише адаптуватися до змін

у зовнішньому середовищі, але й активно впливати на своє фінансове становище, забезпечуючи високий рівень медичних послуг для населення.

10. Забезпечення прозорості та підзвітності у фінансових операціях, а також активне впровадження новітніх технологій обліку та контролю, можуть стати запорукою стабільного розвитку підприємства у майбутньому. ТОВ "Укртехмед Інновейшн" має всі шанси стати лідером у галузі медичних послуг, якщо продовжить впроваджувати інноваційні рішення в управлінні витратами та фінансовими ресурсами. Це не тільки підвищить конкурентоспроможність компанії, але й забезпечить їй можливість надавати якісні медичні послуги, що відповідатимуть потребам та очікуванням пацієнтів.

11. Впровадження сучасних інформаційних технологій є ключовим фактором успішного управління витратами на підприємствах, особливо в галузі медицини, де витрати на матеріали, обладнання та оплату праці становлять значну частину загальних витрат. Використання 1С: Підприємство 8 та Microsoft Excel дає змогу підприємствам ефективно автоматизувати процеси обліку та аналізу витрат, що не лише підвищує точність даних, але й значно скорочує час, необхідний для обробки фінансової інформації.

12. Поєднання цих двох інструментів забезпечує комплексний підхід до управління витратами на підприємстві. 1С автоматизує та централізує основні облікові процеси, тоді як Excel надає гнучкість для специфічного аналізу даних, який може не підтримуватися стандартними функціями ERP-системи. Це дозволяє керівництву отримувати більш точну та повну картину фінансового стану підприємства, що сприяє ефективнішому управлінню ресурсами та оптимізації витрат.

13. Крім того, автоматизація обліку та аналізу витрат значно підвищує прозорість фінансових операцій, що є важливим фактором для запобігання шахрайству та нецільовому використанню ресурсів. Завдяки точній та своєчасній інформації про витрати підприємства можуть швидше реагувати на зміни ринку, адаптуючи свої стратегії до нових умов.

14. Вдосконалення системи обліку, аналізу і контролю витрат є багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу. Інтеграція сучасних технологій, таких як ERP, CRM і BI-системи, дозволяє значно підвищити ефективність управління витратами. Автоматизація рутинних процесів допомагає зменшити кількість помилок і прискорити обробку фінансових даних, що є особливо важливим у медичних закладах, де обсяг операцій з витратами є значним. Впровадження електронного документообігу, систем управління проектами і ключових показників ефективності (KPI) дозволяє не лише оптимізувати витрати, але й покращити прозорість і контроль за фінансовими операціями.

15. Сучасні аналітичні інструменти, такі як бізнес-аналітика (BI) і електронні таблиці, дозволяють проводити глибокий аналіз витрат, виявляти тренди та прогнозувати майбутні витрати, що забезпечує стратегічне планування та фінансову стійкість підприємства. Крім того, постійний розвиток кваліфікації персоналу є важливою складовою успішної інтеграції нових технологій і підвищення ефективності роботи. Завдяки впровадженню передових технологій, підприємства можуть не лише зменшити витрати, а й покращити свою конкурентоспроможність на ринку, забезпечуючи стабільний фінансовий розвиток.

16. Впровадження системи управлінського обліку є важливим інструментом для підвищення ефективності контролю витрат на підприємстві. Ця система забезпечує автоматизацію процесів обліку, планування та контролю бюджетів, аналізу витрат та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Завдяки інтеграції передових технологій, таких як ERP-системи, бізнес-аналітика та електронний документообіг, підприємства отримують прозору та гнучку систему управління витратами, що сприяє покращенню фінансової стабільності, підвищенню конкурентоспроможності та стійкості на ринку.

17. В умовах швидкого розвитку ринку, зміни вимог до бізнесу та зростаючої конкуренції, ефективний управлінський облік стає невід'ємною

складовою стратегічного управління, що дозволяє підприємствам не лише виживати, а й розвиватися в сучасному економічному середовищі. Таким чином, впровадження системи управлінського обліку є важливим кроком до оптимізації витрат, підвищення ефективності управління ресурсами та зміцнення фінансової позиції підприємства.

18. Автоматизація облікових процесів є важливим кроком для підвищення ефективності управління витратами на підприємстві. Використання сучасних інформаційних технологій, таких як ERP-системи, дозволяє знизити адміністративні витрати, підвищити точність даних і забезпечити прозорість процесів управління. Це дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані рішення, оптимізувати використання ресурсів і забезпечувати стабільність грошових потоків.

19. Автоматизація є важливим інструментом для довгострокового успіху підприємства, що допомагає підвищити ефективність, конкурентоспроможність та фінансову стійкість в умовах швидко змінюваного ринку.

20. Запровадження новітніх методів аналізу та контролю витрат на підприємстві є ключовим інструментом для підвищення ефективності його діяльності, конкурентоспроможності та фінансової стійкості. У сучасних умовах, коли підприємства стикаються зі швидкими змінами в економічному середовищі, конкуренцією та зростаючими вимогами до якості продукції чи послуг, контроль витрат стає однією з найважливіших складових стратегії розвитку компанії.

21. Новітні методи управління витратами, такі як ABC-аналіз, бюджетування з нуля, бенчмаркінг та інструменти Business Intelligence, дозволяють підприємствам отримувати детальну та актуальну інформацію про структуру витрат, визначати неефективні процеси, прогнозувати зміни та швидко реагувати на відхилення від планових показників. Ці підходи

забезпечують прозорість витратних процесів, оперативність прийняття рішень та максимальну ефективність використання ресурсів.

22. Попри численні переваги, впровадження новітніх методів контролю витрат пов'язане з певними викликами. Серед них – висока вартість впровадження нових систем, опір змінам з боку персоналу та необхідність технічної підготовки працівників. Однак належне планування, підготовка персоналу, впровадження пілотних проектів та постійний моніторинг результатів дозволяють успішно долати ці труднощі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанас'єва І. Інформаційна система управлінського обліку в умовах діджиталізації економіки. Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій: Серія «Економіка і управління». <https://em.duit.edu.ua/index.php/home/article/view/3/3/>
2. Афанас'єва І.І. Формування облікової політики підприємства: теорія і практика. Вісник Одеського національного університету, Економіка, 2021. №18 (Вип. 3(1)). С. 14-16. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
3. Афанас'єва І.І., Розмислов О.М. Сучасні тенденції трансформації управлінського обліку. Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій: Серія «Економіка і управління». Вип. 48. К.: ДУІТ, 2020. С. 77-86 URL: <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/18/20>
4. Башнянин Г. І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення / Г. І. Башнянин, І. В. Лінтур // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2016. - Вип. 2. - С. 98-101. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_2_18
5. Беренда Н. І. Організація внутрішнього аудиту на підприємствах України / Н. І. Беренда, Н. І. Дьякова // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. - 2015. - Вип. 1(1). -С.242-245.http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2015_1%281%29_59
6. Богдарчук Н. В. Напрями удосконалення внутрішнього аудиту витрат. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. №6. С. 202-205.
7. Бондар Т. Л. Внутрішній контроль якості продукції та витрат на її забезпечення / Т. Л. Бондар // Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 4. - С. 92-98. http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_4_22

8. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. Р.Ф. Бруханський, О.П. Скирпан – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2014. С. 404
9. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Житомир: Житомирська державна технологічна академія, 2017. С. 640
10. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу: міжнар. зб. наук. праць. Вип. 1 (22), 2012. С. 11-18
11. Бухгалтерський облік: підручник. Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 460
12. Варчук О. Проблеми визначення поняття «витрати». Галицький економічний вісник, 2012. №6 (39). С. 98-103
13. Гетьман Т. М. Управління витратами на підприємстві: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2015. С. 160
14. Глушков В. В. Автоматизація управлінського обліку. Львів: Львівський політехнічний інститут., 2020
15. Головацька С. І. Організаційно-методична модель внутрішнього контролю витрат підприємства / С. І. Головацька, Н. С. Хаймьонова // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2015. - Вип. 12(1). С. 74-80.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2015_12%281%29__12
16. Горбонос Ф. В., Черевко Г. В., Павленчик Н. Ф., Павленчик А. О. Економіка підприємств: Підручник. К.: Знання, 2010. С. 267
17. Грабова Н. М., Кирейцева О. П. Управлінський облік. Київ: Центр учбової літератури, 2020. С. 656
18. Грінченко, А.В. Розмежування понять витрати, затрати, видатки та втрати. Економічний форум, 2012. № 3
http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ekfor/2012_3/1.pdf

19. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник для внз. Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів; М-во освіти і науки України. -2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Центр учб. літ., 2016. С. 264
20. Давидюк Т. В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних актах: напрями. Економіка: реалії часу, 2016. № 1 (23). С. 6-13. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/22540>
21. Данілова Е.І. Системно-структурний підхід до формування економічної безпеки підприємства. Проблеми економіки, №3(37), 2018р. Харків – с.89-96.
22. Діордіца С. Г. До питання про адекватність інформаційної моделі обліку витрат. С.Г. Діордіца. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – № 17. С. 256-261
23. Дорош Н. І. Внутрішній аудит витрат на виробництво / Н. І. Дорош, Г. В. Лясківська // Молодий вчений. - 2018. - № 3(1). - С. 346-350. - http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_3%281%29_79
24. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-ХІУ.
25. Злобіна К.С. Система фінансового планування на підприємстві. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 38(2). С. 93-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_38%282%29_21.
26. Іваненко В. О. Звітність як елемент методу бухгалтерського обліку та форма статистичного спостереження. Вісник ЖДТУ: економіка, управління та адміністрування. Житомир. 2010. № 2 (52). С.104-112.
27. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» № 291 від 30.11.99 р.
28. Кізима Т. О. Контролінг витрат на виробництві: сучасні підходи та інструменти. Дніпро: Пороги., 2020. С. 375

29. Козаченко Г.В. Управління затратами підприємства: Монографія. Ю.С. Погорелов, Л.Ю. Хлап'юнов, Г.А. Макухін. –К.: Лібра, 2007. С. 320
30. Колесник С. Г. Основи управління витратами на підприємстві: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. С. 164
31. Кравченко О.В. Леоненко К.О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Інфраструктура ринку, 2018. Вип. 25. С. 841-846.
32. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. Фінансовий облік: підруч. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 478
33. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2010. – 334 с.
34. Лепетан, І. Методи обліку витрат: вітчизняний та зарубіжний досвід. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнар. зб. наук. праць, 2014. Вип. 3. С. 82-84.
35. Лисенко А.М. Система нормативно-правового регулювання обліку та аудиту загальнопромислових витрат підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2015. Вип. 27. С. 234-245. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2015_27_30
36. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
37. Малярець Л.М. Обліково-аналітичне забезпечення формування системи контролю витрат підприємства. Науково-виробничий журнал «Бізнеснавігатор». 2019. Вип. 6. С. 197-201. http://www.businessnavigator.ks.ua/journals/2019/56_2_2019/36.pdf.
38. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник. К.: Знання, 2011. С. 630
39. Нідлз Б. Е., Андерсон Г. Р. Принципи бухгалтерського обліку. Київ: КНТ, 2017. С. 288

40. Облікова політика підприємства: навч. посібник для внз. Ю. А. Верига [та ін.]; М-во освіти і науки України, Полтав. ун-т економіки і торгівлі. - К.: Центр учб. літ., 2015.
41. Облік і податки : від епохи Цибуліно до реалій сьогодення : підручник / за заг. ред. В. М. Панасюк. Тернопіль : Економічна думка, 2020. - 240 с.
42. Павлов, В. (2019). Управління витратами на підприємствах: аналіз і контроль. Харків: Видавництво "Фактор". С. 266
43. Палюх, Микола. Калькуляція як елемент методу бухгалтерського обліку. Микола Палюх. Прикладна економіка - від теорії до практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 20 жовт. 2016 р.] С. 114-117
44. Панасенко О. В. Управління витратами на підприємстві. Економічний аналіз. 2016. № 2. С. 75–80.
45. Пилипенко К. А., Костенко А. Д., Баклицька М. Р. Особливості обліку витрат: вітчизняний та міжнародний досвід ХНТУСГ. 2018.
46. Пилипенко О.О., Румик І.І. Управління фінансово-господарською діяльністю інтегрованих підприємств на інноваційних засадах. Вчені записки Університету «КРОК». №2 (62). Київ, 2021. С. 166-175. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-62-166-175>
47. Пилипенко О.О. Управління витратами на сучасних підприємствах. Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць Вип 12 (67). К., 2006. С. 8-11.
48. Пилипенко О. Концепції менеджменту витрат. Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 18 лютого 2020 року). 2020. Луцьк. С. 475-478.
49. Піскунова Н., Федорець М., Піскунова К. Аналіз витрат виробництва як важлива ланка ефективного управління промислового

підприємства. Економічний аналіз, 2013. С. 357-364.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_13_51

50. Погосова, А. В., Ярмолюк О. Ф. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: переваги та недоліки. Облік і фінанси, 2012. № 4. С. 18-20. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2012_4_5

51. Погорелова Т. П. Бухгалтерський баланс: його сутність, історія виникнення та технологія складання. Агросвіт. Хмельницький, 2017. № 1-2. С. 44-48.

52. Пушкар М. І. Фінансова звітність: зміст, методика складання та аналіз. Київ : КНЕУ. 2017. С. 292

53. Романенко, Т. (2021). Фінансовий менеджмент у медичних установах. Львів: Видавництво "Срібне слово". С. 319

54. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2013. С. 688

55. Самойленко О. В. Системи управління витратами на підприємстві. Наукові праці ДонНТУ, Серія економічна. 2017. № 3 (28). С. 154

56. Скрипник М.І. Визначення сутності понять «витрати» та «затрати». Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2(17). С. 308

57. Скрипник М.І. Організація обліку витрат у розрізі центрів витрат та центрів відповідальності. <https://magazine.faaf.org.ua/organizaciya-obliku-vitrat-u-rozrizi-centriv-vitrat-ta-centriv-vidpovidalnosti.html>

58. Стефанишина Н. І. Управління витратами на підприємстві : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. С. 232

59. Ткаченко Н. М. : Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 6-те вид. допов. і перероб. К.: Алерта, 2013. С. 982

60. Утенкова К. О. Аудит: навчальний посібник. К.: Алерта, 2011. С. 408

61. Фатюха Н. Г., Карлюга О. Є. Дослідження внутрішнього аудиту витрат підприємства,. Ефективна економіка, 2013. № 4.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_45

62. Фостолович В.А., Сімаков О.О. Місце управління витратами в сучасній системі управління підприємством. Економіка та держава, 2019. № 1. С. 36-45 http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2019_10_8
63. Хом'як Р. Л., Лемішовський В. І., Воськало В. І. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. 440 с.
64. Шубіна Г. І., Гаєва Т. М. Системи управління витратами на підприємстві: методи та практика. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2018. № 5. С. 25– 29.
65. Ясінська А. І. Фінансова безпека підприємства як важлива складова його ефективного функціонування. Бізнес Інформ. 2018. № 10. С. 201–205.
66. Atkinson, A. A., Kaplan, R. S., Young, S. M. Management Accounting. Upper Saddle River: Pearson Education., 2019
67. Cooper R., Kaplan, R. S. Cost & Effect: Using Integrated Cost Systems to Drive Profitability and Performance. Boston: Harvard Business Review Press., 2020
68. Drury, C. Cost and Management Accounting: An Introduction. London: Cengage Learning., 2021
69. Horngren C. T., Sundem G. L., & Stratton W. O. Introduction to Management Accounting. Upper Saddle River: Prentice Hall., 2018
70. Kaplan R. S., Norton D. P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Boston: Harvard Business School Press., 2016
71. Pylypenko O. The concept of cost management in enterprises. Book of abstracts of International conference on economics, accounting and finance (ICEAF). Scientific center of innovative researches OU, Estonia; Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic). 2020, July 02-04. P. 61-62. Doi: 10.36690/ICEAF.2020.80
<https://conf.scnchub.com/index.php/ICEAF/ICEAF/paper/view/35>

72. Pylypenko, O. New challenges to the implementation of quality audit procedures of entrepreneurial business structures. International Conference on Corporation Management-2023. Scientific Center of Innovative Research, <https://conf.scnchub.com/index.php/ICCM/ICCM-2023/paper/view/512>
73. <https://utm.com.ua/pro-kompaniiu/pro-nas.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди	
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН"	за ЄДРПОУ	2022	01 01
Територія	за КАТОГТГ	41286486	
Організаційно-правова форма господарювання	за КОІФІ	240	
Товариство з обмеженою відповідальністю	за КВЕД	46.46	
Вид економічної діяльності			
Оптова торгівля фармацевтичними товарами			
Середня кількість працівників, осіб			
16			
Одиниця виміру:			
тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон			
вулиця СІМ'І СОСНІНИХ, буд. 9, оф. 503, м. КИЇВ, 03134			5878736

І.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
І. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1,8	1,8
Первісна вартість	1001	1,8	1,8
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	24,2	36,8
Основні засоби :	1010	165,3	153,2
первісна вартість	1011	274,4	295,5
знос	1012	(109,1)	(142,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом І	1095	191,3	191,8
ІІ. Оборотні активи			
Запаси :	1100	3 377,5	3 706,4
у тому числі готова продукція	1103	865,5	617,3
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	778,1	1 758,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	660,2	631,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	147,0	89,2
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	411,1	98,5
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	36,5	41,1
Усього за розділом ІІ	1195	5 410,4	6 325,3
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	5 601,7	6 517,1

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,0	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 288,5	4 680,6
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	3 298,5	4 690,6
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 670,8	1 194,7
розрахунками з бюджетом	1620	115,8	52,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	516,6	579,8
Усього за розділом III	1695	2 303,2	1 826,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	5 601,7	6 517,1

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 458,6	3 541,6
Інші операційні доходи	2120	746,8	245,7
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	4 205,4	3 787,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 229,4)	(1 409,6)
Інші операційні витрати	2180	(1 566,6)	(1 332,7)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(2 796,0)	(2 742,3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 409,4	1 045,0
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	1 409,4	1 045,0

Керівник _____ (підпис)
Головний бухгалтер _____ (підпис)

ЕП Суткова
Юлія
Володимирівна Суткова Юлія Володимирівна _____
(ініціали, прізвище)
_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди	
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН"	за ЄДРПОУ	2023	01
Територія Святошинський р-н м.Кієва	за КАТОТГГ 1	41286486	01
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	UA80000000000875983	
Вид економічної діяльності Оптова торгівля фармацевтичними товарами	за КВЕД	240	
Середня кількість працівників, осіб 16		46.46	
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон вулиця СИМІ СОСНІНИХ, буд. 9, оф. 503, м. КИЇВ, 03134			5878736

1.Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1,8	1,8
Первісна вартість	1001	1,8	1,8
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	36,8	-
Основні засоби :	1010	153,2	371,7
первісна вартість	1011	295,5	606,2
знос	1012	(142,3)	(234,5)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	191,8	373,5
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	3 706,4	4 336,1
у тому числі готова продукція	1103	617,3	1 295,1
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 758,6	1 793,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	631,5	412,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	89,2	129,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	98,5	1 465,6
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	41,1	63,2
Усього за розділом II	1195	6 325,3	8 200,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	6 517,1	8 573,8

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,0	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4 675,1	6 725,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	4 685,1	6 735,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 194,7	1 228,9
розрахунками з бюджетом	1620	52,0	23,9
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	585,3	586,0
Усього за розділом III	1695	1 832,0	1 838,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	6 517,1	8 573,8

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2022 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 397,6	3 458,6
Інші операційні доходи	2120	523,3	746,8
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	5 920,9	4 205,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 711,4)	(1 229,4)
Інші операційні витрати	2180	(2 159,6)	(1 566,6)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(3 871,0)	(2 796,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	2 049,9	1 409,4
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	2 049,9	1 409,4

Керівник _____

Головний бухгалтер _____

(підпис)

(підпис)

ЕІП Суткова
Юлія
Володимирівна

Суткова Юлія Володимирівна

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу І)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКРТЕХМЕД ІННОВЕЙШН"	за ЄДРПОУ	2024	01	01
Територія Святошинський р-н м.Києва	за КАТОТТГ 1	41286486		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	UA80000000000875983		
Вид економічної діяльності Виробництво медичних і стоматологічних інструментів і матеріалів	за КВЕД	240		
Середня кількість працівників, осіб 17		32.50		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця СИМІ СОСНІНИХ, буд. 9, оф. 503, м. КИЇВ, 03134		5878736		

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1,8	1,8
Первісна вартість	1001	1,8	1,8
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	371,7	1 433,2
первісна вартість	1011	606,2	1 692,7
знос	1012	(234,5)	(259,5)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	373,5	1 435,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	4 336,1	5 285,8
у тому числі готова продукція	1103	1 295,1	1 764,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 793,8	2 981,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	412,3	505,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	129,3	325,1
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 465,6	345,5
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	63,2	53,6
Усього за розділом II	1195	8 200,3	9 497,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	8 573,8	10 932,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,0	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6 725,0	9 720,6
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	6 735,0	9 730,6
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 228,9	942,8
розрахунками з бюджетом	1620	23,9	31,8
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	586,0	226,8
Усього за розділом III	1695	1 838,8	1 201,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	8 573,8	10 932,0

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2023 _____ р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 062,8	5 397,6
Інші операційні доходи	2120	694,9	523,3
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	8 757,7	5 920,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 431,7)	(1 711,4)
Інші операційні витрати	2180	(2 633,2)	(2 159,6)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(5 064,9)	(3 871,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	3 692,8	2 049,9
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	3 692,8	2 049,9

Керівник _____ (підпис)
Головний бухгалтер _____ (підпис)

ЕП Суткова
Юлія
Володимирівна Суткова Юлія Володимирівна
(ініціали, прізвище)
Суткова Юлія Володимирівна
(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад